

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

A mai magyar pártok belső szervezeti szabályzatai

Lesti Árpád
Politológia Tanszék
Konzulens tanár:
dr. Bihari Mihály

Tartalom

1. Előszó.....	3
2. A koalíciós korszak pártjai (1944-1948).....	5
2.1. Magyar Kommunista Párt (MKP).....	7
2.2. Szociáldemokrata Párt (SZDP).....	10
2.3. Független Kisgazda és Polgári Párt (FKGP).....	15
2.4. Nemzeti Parasztpárt (NPP).....	19
3. A koalíciós korszak és a rendszerváltozás között (1948 - 1989).....	26
3.1. A Magyar Dolgozók Pártja (MDP) belső szervezeti szabályzatai.....	26
3.2. A Magyar Szocialista Munkáspárt (MSZMP) belső szervezeti szabályzatai.....	31
4. A mai magyar pártok szervezeti szabályzatai.....	36
4.1. Fiatal Demokraták Szövetsége – Magyar Polgári Szövetség (FIDESZ).....	36
4.2. Magyar Demokrata Fórum (MDF).....	54
4.3. Magyar Szocialista Párt (MSZP).....	70
4.4. Szabad Demokraták Szövetsége (SZDSZ).....	86
5. Összegzés.....	101
6. Felhasznált irodalom:.....	102

1. Előszó¹

“A politikai pártok azon túl, hogy egyes csoportok, társadalmi rétegek igényeinek a hordozói, stratégiák és hosszú távú tervek kialakítói még politikai intézmények is” – állítja Vass Henrik és Vida István². Mivel bonyolult, több funkciós intézmények, működésük elengedhetetlen feltétele, hogy létrehozzanak szervezeti szabályzatokat, amellyel mindennapjaik menetét irányítják. Ezek a dokumentumok tartalmazzák az egyes intézmények funkcióit és jogosítványait is, amelyek segítségével láthatóvá válnak a párton belüli valódi döntéshozói jogkörökkel felruházott hatalmi pólusok. Ezáltal minden egyes párt valódi vezetői és vezető szervei “kerülhetnek felszínre”. Éppen ezért a pártok akár titokban is tartják belső működési szabályzataikat, ami megnehezíti a valódi hatalmi központok feltárását a párton kívüli szereplők számára. A mai pártok másik jellemzője, hogy a koalíciós korszakból merítették az említett szabályok elkészítése során. Éppen ezért érdemes szemre vételeznünk a történelmi előzményeket ahhoz, hogy pontosan átlássuk és megértsük a mai magyar pártok döntési folyamatát.

Az alábbi dolgozat keretein belül kísérletet teszünk a fontosabb pártok, szövetségek szervezeti szabályzatainak elemzésére, összevetésére. Természetesen a hatalmas terjedelmük miatt kénytelenek vagyunk egyrészt önhatalmúlag válogatni a koalíciós korszak pártjai közül (napjainkban a parlamenti pártok „kínálják” magukat), másrészt az alapszabályok általunk legfontosabbnak vélt részeit előnyben részesíteni. Ezek közül a legfontosabb

---

¹ Jelen tanulmány egy 2005-ös évfolyamdolgozat tartalmi részével megegyező, de szerkezetében átdolgozott változata.

² Vass Henrik - Vida István: A koalíciós korszak pártjainak szervezeti szabályzatai 1944-1948, 3. o.

talán, hogy kik lehetnek egy adott párt tagjai, milyen előzetes feltételeknek kell megfelelniük. Milyen hatásköre van a legfelsőbb vezetőségnek, az elnöknek, az országos szervezeteknek, testületeknek, a megyeieknek ill. a helyi szervezeteknek? Ki kezdeményezheti a legsúlyosabb párt büntetést: a kizárást és ki hozza meg a végső döntést? Tekintve, hogy a mai pártok legelső és lehetőleg a legutolsó alapszabályát is vizsgálódásunk tárgyába vontuk, lehetőségünk van összevetni a rendszerváltozás, rendszerváltás előtti és a mai állapotokat is. Így megállapíthatjuk hogy melyik testületnek, szervnek nőtt ill. csökkent a jogköre.

A fentiek alapján a dolgozat több részre osztható. Az első részben a történelmi előzményeket vesszük sorba, majd a Magyar Dolgozók Pártja és a Magyar Szocialista Munkáspárt fontosabb alapszabályai következnek. Ezután a rendszerváltozás óta fontosabb szerepet játszó pártok legelső majd legutolsó alapszabályát elemezzük. Miután mindkét dokumentumot elemeztük rátérünk az összevetésükre, melyet táblázatok segítségével átláthatóbbá teszünk, legvégül pedig a jelenlegi parlamenti pártok egyes testületeit vetjük össze.

A koalíciós korszak pártjait már az elmúlt évtizedek során elemezték, így az meglévő dokumentumok mellett ezen tanulmányok is segítségünkre lesznek. Mivel több forrásból dolgozhatunk minden esetben pontosan, részletesen utalunk is éppen melyik dokumentumból idézünk. A későbbiekben azonban - mivelhogy csak az alapszabályokra támaszkodhatunk - már nem olyan részletesen idézünk.

2. A koalíciós korszak pártjai (1944-1948)

Magyarországon pártok először az 1848-as forradalom és szabadságharc előestéjén alakultak. Előbb a bécsi udvar hívei tartották fontosnak, hogy kinyilvánítsák a Konzervatív Párt megalakulását és programját még 1846-ban, majd a következő év során az Ellenzéki Párt reagált e lépésre hasonló módon. A szabadságharc leverése után nem beszélhetünk pártok létéről egészen az 1860-as évekig. Ekkor a kiegyezés vitája során Felirati és Határozati párt alakult ki, amelyeknek „utódaiból” jött létre a későbbi dualizmus kori pártrendszer több fontos időleges vagy állandó pártja. Ezen képződmények mellett megtaláljuk a XX. század fordulóján már a munkáspártok kezdetleges alapjait, amelyek a I. világháború utáni időkben magukhoz ragadták a hatalmat, majd bukásuk után ismét illegalitásba kényszerültek a Horthy-rendszer alatt. A múlt század első évtizedeire jellemző, hogy egy párt adja a kormányzó erőt, csak éppen elképzelhető, hogy a nevét megváltoztatta a választások során. A II. világháború alatt a hatalmat birtokló nyilas és azokkal együttműködő pártokat a háború lezárását követő rendszer söpörte el, amely kezdetben valós többpártrendszert kívánt létrehozni. Habár a Szövetséges Ellenőrző Bizottság keretein belül Magyarországon Vorosilov marsall és a Szovjetunió akarata érvényesült kezdetben nem volt cél az egypártrendszer kialakítása. Amíg a világ többi részén koalíciót alkotott a nyugati világ és a Szovjetunió, addig Magyarországon se volt kívánatos felrúgni az egyezmény parlamentáris demokratikus rendszereket kívánó részét. Ezen felül az óriási veszteségek és az ország siralmas állapota is megkívánta a széleskörű

egyetértést, valamennyi németellenes erő összefogását, hisz egyetlen szervezet sem vállalhatta el egyedül az ország talpra állítását¹.

A felszabadulástól a Magyar Dolgozók Pártjának létrehozásáig és a többi párt felszámolásáig, működésük ellehetetlenítéséig tíz párt játszik fontosabb szerepet a koalíciós időszak magyar nagypolitikájában. Ezen pártok fennmaradt szervezeti szabályzatát, alkotmányát helyezzük érdeklődésünk középpontjába, majd a mai pártok szabályzataival keresünk rokon vonásokat. A szervezeti szabályzata miatt számunkra fontosabb pártok közé tartozik a Magyar Kommunista Párt (MKP), a vele később egyesülő Szociáldemokrata Párt (SZDP), a szintén baloldali Nemzeti Parasztpárt (NPP) és a választásokat nyerő Független Kisgazdapárt (FKGP). A Magyar Radikális Párt (MRP) és a Demokrata Néppárt (DNP), habár szintén korán megalakul csekély szerepe miatt nem kerül vizsgálódásunkba. A Magyar Szabadságpárt (MSZP), a Magyar Függetlenségi Párt (MFP), a Magyar Független Demokrata Párt (MFDP) és a Keresztény Női Tábor (KNT) pedig éppen a későn való életre hívásuk és csekély szerepük miatt kerül mellőzésre. Majd a demokratikus pártok ellehetetlenítésének időszakában a két munkáspárt egyesült, így létrehozva a Magyar Dolgozók Pártját 1948. júniusában, ami - mivel később évekig az egyetlen párt - szintén érdemes az elemzésre.

---

¹ i.m. 4. o.

2.1. Magyar Kommunista Párt (MKP)

Az illegalitásból kilépő kommunisták első Ideiglenes Szervezeti Szabályukat a már felszabadult Szegeden fogadták el 1944. november 12-én. „Az MKP-nak lényegében három központi vezető szerve létezett”¹, amelyek 1945 februárjában mosódtak össze. Az egyik a moszkvai kommunistáké volt Moszkvában, a másik a Moszkvából már hazatért tagoké Szegeden, a harmadik pedig a háborút Magyarországon átélt illegalitásban meghúzódké Budapesten. Az elsőbe tartozott Rákosi, a másodikat Gerő, Farkas, Révai, Nagy neve fémjelzi, míg a harmadikban munkálkodik Kádár. Mindegyik hozzájárult a párt megszervezéséhez és ezáltal az új szervezeti szabályzat létrehozásához. Az első ideiglenes szervezeti szabályzatot brosúra formájában szétküldték az országban fellelhető alapszervezetekhez, ezáltal a más-más néven működő szervezeteket egységesítették.

Az első szervezeti szabályzat hordoz néhány fontos pontot, amelyeket már Vass László és Vida István is kiemel. Ezek közül figyelemre méltó, hogy nem említik a *demokratikus centralizmus* fogalmát, valószínűleg azért, hogy ne riasszák el vele azokat, akik be szeretnének lépni, a támogatói körüket szeretnék növelni. Feltűnő, hogy észlelik a párt vezetői is, hogy a *legalitás* nem csak előnyökkel járhat, hanem bonyolító körülményekkel is. Éppen ezért követelmény a párttagok emberi tisztasága és korrupciót kerülő hozzáállást várnak el. A Szervezeti Szabályzat megfogalmazza, hogy távlati cél a kommunizmus és a szocializmus létrehozása a demokratikus népi

---

¹ i.m. 50. o.

Magyarország után, s hogy a párt a munkásosztály, az egész dolgozó nép és a szegényparasztság pártja¹.

Fél év múlva 1945. májusában időszerű már módosítani a Szervezeti Szabályzatot. Annak érdekében, hogy még többen léphessenek be, eltörlik az eredeti dokumentum első pontjának azon részét, mely kimondta, hogy a párt „küzd a szocializmusért, a kommunizmusért”. Az idézett mű szerzői szerint, azért mert a vezetők belátták, hogy egyelőre nem lehet reális cél a szovjet minta létrehozása. Szintén kimaradt a „szegény” előtag a paraszt szó elől. Ez nem jelent mást, csak annyit, hogy már nem csak a szegény néprétegek pártja, érdekvédő szerve kíván lenni az MKP, hanem az egész paraszti rétegé. Mivel már így is jelentősen megduzzadt a taglétszám az irányíthatóság megkönnyítése érdekében új intézményeket hoznak létre a helyi alapszervek és a legfelsőbb vezetés között. A '45-ös módosítás 5-7. pontja ezeket nevezi meg: területi pártbizottság (2-3 vármegye területén), megyei pártbizottság és járási pártbizottság. A területi, megyei és járási pártértekezlet választja 5-5, illetve 3 tagját. A kinevezési joggal felruházott pártértekezlet akadályoztatása esetén a Központi Vezetőség nevezi ki, kivéve a járási pártbizottságot, mert ott területi pártbizottság (a Központi Vezetőség csak megerősít). Belenyúlnak a 9. pontba is, melybe egy új mondatot iktatnak, ami által az „egész vezetőség együttes felelőssége” elve kerül be. Az új rész értelmében a vezetőség minden tagja felel a különböző ágak ügyeiért (*szervezés, propaganda, káderügyek, pártgazdaság...*). A 15. pontban pedig a pártban esetleg megalapuló frakciók létrehozását tiltják meg. Ez Vass László és Vida István megfogalmazásával

---

¹ i.m. 51. o.

élve a „*párt ultrabalos csoportjai, s a párttagság szektás beállítottságú egyes csoportjai ellen irányult*”. Adataik szerint a párt tagsága 1945. februárjában 30. 000, míg májusban már 150. 000 fő¹. Az újonnan beáramlók ellen kell így fellépnie a vezetésnek, hisz a nagy tömeggel a párt homogenitása is megszűnően volt és egységes irányítással lehet csak ütőképessé formálni a tagságot.

További módosításokra 1946. őszén kerül sor, amikor is a régi 17 pontban megfogalmazott szabályok helyett az új már 38 pontos. Ismét megváltozik az 1. pont, ahol újra végcélként megjelenik az „*ember ember által való kizsákmányolásának megszüntetése, a szocialista, kommunista társadalmi rend megvalósítása*”, valamint a *parasztság* szó elé a *dolgozó* kerül. A másik szembeűnő változás, hogy az 5. pont ismét tartalmazza, hogy az MKP a demokratikus centralizmus elvén épül föl. A tagtoborzást meggyorsítandó, az eljárást megkönnyítendő eltörlik a két párttag írásos ajánlásához kötött belépést. Emellett az alsó korhatárt 16. életév betöltéséhez kötötték. Eddig a párt tagjáról csak annyi szerepelt a Szervezeti Szabályzatban, hogy fizeti a tagdíjat, ezentúl a jogai és kötelezettségei is szerepelnek pontosan megfogalmazva. Ebből arra következtethetünk, hogy a sok, beáramló új tag nem ismerhette az illegális MKP módszereit és valóban egy demokratikus pártot képzelt el.

A sok új tag heterogénebbé tette a tagságot, ami különféle veszélyekkel járt, de ez vezetésnek is feltűnt. A hatékonyság érdekében eltörölték a területi pártbizottságot, ami már lelassította a legfelsőbb vezetés és a járási

---

¹ i.m. 52. o.

pártbizottságok közötti gyors együttműködést. Ezzel párhuzamosan a sok taggal rendelkező alapszervezetek létszámát maximalizálták, az alapszervezeteket decentralizálták. A párt struktúrában további változást eredményezett, hogy létrehozták a Szervező Bizottságot és a Központi Ellenőrző Bizottságot. Előbbi tagjait a Központi Vezetőségből nyeri és feladata a mindennapi élet irányítása, ezáltal a KV tehermentesítése. Utóbbi a legtekintélyesebb funkciója a párttagok kizárása ill. pártbüntetések kiszabása a szervezeti szabályzat szerint, azonban ezt a KV-nak jóvá kellett hagynia. A szervezeti szabályzat nem mondja ki, de az 1945. december 15-i KV ülésen elhangzott, hogy a „*KEB-et a KV választja és annak van alárendelve*”¹. Az itt létrehozott változások határozták meg a párt működését a két munkáspárt 1948-as egyesüléséig.

2.2. Szociáldemokrata Párt (SZDP)

Az 1890 óta folyamatosan működő SZDP rendelkezett a legtöbb részletre kitérő és legprecízebb szervezeti szabályzattal a II. világháborút követő években. Ez nem is meglepő annak tudatában, hogy 1945. augusztusában összeülő kongresszus (ami átdolgozta az addigi szervezeti szabályzatot) már a XXXIV. volt.

A párt vezetése nem volt egységes: a baloldala a szocialista fejlődést, a nemzeti összefogást és a kommunistákkal való kiegyezést elfogadta, míg a jobb oldala a Nyugati típusú polgári demokráciát kívánt létrehozni a

---

¹ i.m. 55. o.

kapitalizmus megreformálásával. Példaképe az angol Munkáspárt volt és került minden kapcsolatot az MKP-val¹. A legfelsőbb szintű vezetés ellentéteiből következtethetünk arra, hogy a tagság is hasonló különbségeket viselt magán. Könnyen az MKP befolyása alá kerülhetett a tagság, hisz laza volt a fegyelem és a szervezet is kevésbé kidolgozott, mint az MKP-nál. Az SZDP tömegbázisát a kisüzemi munkásság, a kis- és középparasztság kis részben az értelmiség adta, majd '45 után a tömegbázisban változás állt be és megjelentek a városi és falusi kispolgárság tagjai is².

A párt tagjának azt tekintették, aki belépett és elfogadta a párt programját, fizette a tagdíjat, betartotta a pártfegyelmet és részt vett a közös megmozdulásokon, rendezvényeken. A helyi végrehajtó bizottság döntött a tagjelölt felvételéről, de bárki a pártban kifogást emelhetett a felvétel ellen. Szabályozták a föllebbezési fórumok sorrendjét is, ha a jelölt föllebbezne a döntés ellen, s így kiderül, hogy végső fokon a pártgyűlés dönthetett ebben a kérdésben³. További érdekesség, hogy a tagok kötelesek szakmai szervezetekbe tömörülni és ezt már a 3.§-ban, tehát az alapszabály legelején rögzítik, ezt talán utal ennek a fontosságára is.

A pártból való kizárás és kilépés is szintén szigorúan szabályozott. Kizártnak tekintendő, aki ezt „*írásban az illetékes pártszervezet végrehajtó bizottságnak bejelenti*”, vagy aki nem fizeti a tagdíjat anélkül, hogy erre engedélyt kapott volna⁴. A pártvezetőség köteles (!) kizárni azt, aki „*más*

---

¹ i.m. 5. o.

² i.m.:5. o.

³ A Szociáldemokrata Párt XXXIV. Kongresszusán elfogadott szervezeti szabályzat 2.§

⁴ i.m.: 6.§

politikai pártba lép, vagy annak érdekében működik”¹. Azt nem tisztázza jelen szervezeti szabályzat, hogy mit is jelent más párt érdekében működni, de gyaníthatjuk, hogy ezzel próbálták kiszűrni maguk közül az MKP-val együtt működni szándékozó tagokat ill. a „kriptokommunistákat”. Ahogy a kommunistáknál itt is megjelenik az igény, hogy a tagok példamutatóan éljenek, ezt támasztja alá a 6.§. e pontja, bár nem tér ki szintén arra, hogy mit is ért becsstelen cselekedeten.

A párt felépítésével kapcsolatban elengedhetetlen fontosságú megjegyezni, hogy szociáldemokrata párt a megalakulása óta támaszkodott a szakszervezetekre, ezeken keresztül a szakszervezeti tagokat is beszervezhatték. Ezáltal azonban a szakszervezetek nagy befolyást szereztek a pártban, ami károsná vált a párt számára. Kettős rendszer jött így létre: pártszervezeti és szakmai. A cél az lett, hogy a párt saját szervezetére épüljön, ne pedig a szakszervezeti hálózatra. De a szakmai vonalat is meg kívánták tartani, ezért életre keltették az üzemi szervezeteket². További változásokra azért került sor, mert a másik munkáspárt, az MKP erősebbé vált az üzemekben, aminek ékes bizonyítékul szolgált az 1947-es üzemi bizottsági választások³. Ennek is köszönhetően az 1947.februári XXXV. Kongresszuson beiktatott új 20.§-t, ami az olyan nagy országos üzemekben, amik több pártszervezet területére esnek az üzemi csoportok és a szervezetek üzemi központú pártvezetőséget választanak. Budapesti székhellyel jön létre és feladata az üzeméhez tartozó dolgozók politikai szervezése.

---

¹ 6.§, b. Pont

² Vass-Vida 72. o.

³ i.m.: 75. o.

Szintén a XXXV. Kongresszuson elfogadják az Üzemi Pártmozgalmi Szabályzatot. Amíg a '45-ös szervezeti szabályzat nem rendelkezett az üzemi és a pártszervezetek közötti viszonyról addig a '47-es igen, s ebből világossá válik, hogy az üzemi csoportok ahhoz a pártszervezetekhez csatlakoznak, amelynek a területén vannak. Ha 500 tag feletti az üzemi csoport, akkor üzemi szervezetnek minősül¹. A *Zárszóban* pedig világossá válik, hogy mi a célja az üzemi csoportoknak, szervezeteknek: a napközben dolgozó munkásság se legyen kirekesztve a politikából, ezért szemináriumokat, előadásokat tartanak nekik a párt vezetői. Ezáltal remélik az új, politizáló munkás elit létrehozását. Aktív, szónokló tagokra van szükségük, akik agitálnak is ügyük érdekében, őket pedig így lesznek képesek kinevelni.

A pártjárulék fizetésével kapcsolatban megállapítható, hogy a '45-ös szervezeti szabályzat ezen a téren is újít, ugyanis az 1935-ben (XXX. Kongresszus) még háromféle járulékot ismer el a szervezeti szabályzat, 1945-től viszont már csak egy létezik, amit a párttag, vagy a pártszervezetébe vagy az üzemi csoportjába fizet. Az esetleges csalások elkerülése végett ezt járulékbélyeggel igazolható, amit a befizetéskor kap². A szervezeti felépítést befolyásolja, hogy háromféle területi elv alapján szabályozzák a párt vezetését: használják a fővárosi, a vidéki és a főváros környéki megkülönböztetést.

Említést érdemel, hogy még az Országos Pártválasztmány és az Országos Pártgyűlés is maga alkotja meg az ügyrendjét, ami természetesen

---

¹ Üzemi Pártmozgalmi Szabályzat 5.pont

² A Szociáldemokrata Párt XXXIV. Kongresszusán elfogadott szervezeti szabályzat, 10.§

tovább hosszabbítja az aznapi feladatokat¹. Mindkét szervezetbe csak olyan tagok kerülhettek, akik legalább három éve megszakítás nélkül tagjai a pártnak². A párt felsőbb fórumainak joguk van előterjesztés alapján a párt útján nyert köztisztviselés viselőjét visszahívni, ami igazolja, hogy a párt kezében van az egyes képviselőinek a mandátuma³. Létezik Nőmozgalom a párton belül, de nem, mint önálló szervezet, hanem az egyes pártszervezetekben a tagok létszámától függően hoznak létre nőbizottságot⁴. Az ifjúság nevelése céljából a 21. évnél fiatalabbak részvételével Szociáldemokrata Ifjúsági Mozgalom (SZIM) hoznak létre⁵. A nem magyar anyanyelvűek politikai betagozódásának elősegítése céljából létrehozták a Nemzetiségi Mozgalom⁶, valamint munkások oktatásának irányítása céljából az Országos Oktatásügyi Bizottságot⁷ is. A fentiek az Országos pártválasztmánynak hivatalból tanácskozási joggal résztvevő tagjai is egyben, ami mutatja valódi hatalmi súlyukat⁸. Szintén tanácskozási joggal vesznek részt a pártlapok szerkesztői⁹, míg a központi pártlap főszerkesztője teljes jogú tag¹⁰.

---

¹ i.m.: 73.§, 85.§

² i.m.: 65.§., 78.§.

³ i.m.: 110.§

⁴ i.m.: 112.§

⁵ i.m.: 123.§

⁶ i.m.: 133.§

⁷ i.m.: 140.§

⁸ i.m.: 66.§

⁹ i.m.: 66.§.d.

¹⁰ i.m.: 66.§.c.

Struktúrában is változások következtek be 1945-től, ugyanis létrehozták az öttagú Központi Gazdasági Bizottságot, amelynek feladata az anyagi javak előállítása volt, ami a párt apparátusának növekedésével egyre komolyabb feladattá vált. A párttagok egymás közti ill. a párt programja elleni vétségeinek kivizsgálására létrejött választott bírósági eljárás, amelynek ügyrendjét külön brosúrában adták közre, de szinten a XXXIV: Kongresszuson fogadták el.

2.3. Független Kisgazda és Polgári Párt (FKGP)

Az 1930-ban alakult Kisgazdapárt 1931-ben fogadta el első szervezeti szabályzatát, ami 1945-ig érvényben is volt¹. Budapest felszabadulása után újra működni kezdett a párt központja, s Nagy Ferenc pártfőtitkár a jelen néhány aktualitását is figyelembe véve brosúrárt küldött ki, amelynek alapja a régi '31-es szervezeti szabályzat volt.

A választásokat nyerő Kisgazdapárt tömegpárttá válása és a kormányba kerülése folytán számos új szerv (pl.: politikai bizottság) jött létre a párton belül, amelyek szükségessé tették az új szervezeti szabályzat kidolgozását. Azonban az 1945. augusztusi első országos nagyválasztmányi értekezlet a számos egyéb teendők miatt (a megkezdett koalíciós politika támogatása) nem tért ki a kérdéskör rendezésére. 1946 nyaráig csak tervezetek készültek, akkor komolyabban kezdett vele foglalkozni Antall József, majd az új pártvezetés (Dobi István, az új pártelnök vezetésével) elvárásait tartalmazó változat jött

---

¹ Vass Henrik - Vida István : A koalíciós korszak pártjainak szervezeti szabályzatai 1944-1948, 120.o.

létre. Az 1947-es választási vereség folytán hatalmi harc kezdődött a pártban a hatalmon lévő baloldallal rokonszenvező réteg és a háttérbe szorult jobboldali „alkotmányvédők” között, aminek következtében a szervezeti szabályzatot újra átalakították, hogy megőrizhessék a baloldal párti vezetés stabilitását. Világosabban megfogalmazzák a párton belüli szervek egymáshoz fűződő viszonyát, a PB létszámát 24-ről 17-re, a póttagokét 21-ről 12-re csökkentették, ill. növelték azok körét, akik hivatalból vehettek részt a PB-ben¹. Növelték a frakció önállóságát, évente kellett tisztújítást tartani (magas szintű rotáció), a PB ezentúl bármilyen szintű pártszervezetet időlegesen felfüggeszthetett², az Elnöki Tanács személyi kérdésekben javaslatot tehetett, de a képviselői jelölőlisták összeállításába nem avatkozhatott bele³.

Az előző pártokhoz képest említést érdemel, hogy az alkotmány legelején kifejezi, hogy a párt országos párt⁴. Tekintve, hogy az MKP illegalitásban volt az előző évtizedekben és taglétszáma csupán pár száz lehetett, az SZDP pedig főleg a szakszervezetekben, gyárakban szerveződött érthetővé válik a „országos” jelző, hisz az FKGP legális volt a háború előtt is és pártszervezeti felépítése már az egész ország területén kiépült. Legalizált múltjából adódóan már volt pecsétje és jelvénye is, ami konkrétan szerepel is az alkotmányban⁵. A párt tagjai közül megkülönbözteti az alapító tagokat,

---

¹ i.m.:122.o.

² A már többször említett Vass-Vida tanulmánykötet ebben a témában tévesen állapítja meg, hogy a Politikai Bizottság hatásköre bővült volna az ideiglenes felfüggesztéssel, hisz éppen kimaradt az 1947. szeptemberi párt alkotmányból a PB ez irányú joga.

³ i.m.:122.o.

⁴ Független Kisgazda Földmunkás és Polgári Párt Alkotmány, 1946.június,1.§.1.pont

⁵ i.m.: 1.§.2-3.pont

akik „a Párt alapítása körül....különös érdemeket szereztek”¹, s tagságuk örökös². Az 1947-es továbbfejlesztett változatban már szerepel az a kedvezményük, hogy nem kötelesek tagsági díjat fizetni³, de van lehetősége arra is, hogy befizesse.

A pártnak tagja lehet, minden olyan 18. életévét betöltött magyar állampolgár, aki feddhetetlen előéletű és a Párt céljait magáénak vallja⁴, nincs semmilyen különös megkötés. A párt ifjúsági szervezeteinek pedig az lehet tagja, akire illenek a fenti kritériumok és elmúlt 14 éves. A tagkérelmező felvételét az illetékes pártszervezettől kell, hogy kérje és az illetékes pártszervezet válaszmánya vitatja meg. A határozat ellen fellebbezni lehet a fölöttes pártszervezethez. A felvételhez szükséges két, legalább két éve párttag ajánlása is. Különleges esetekben az Országos Központ is felveheti a kérelmezőt⁵. A tagok kötelesek megismerni a párt célkitűzéseit és joguk van részt venni a Párt alkotmányos életében, illetve bárki, aki két éve tagja a pártnak megválasztható⁶ (kivéve a magasabb pártszervezetek tisztségviselőit, itt kivételt lehet tenni, de azt nem tartalmazza az alkotmány, hogy mérsékelni vagy megnövelni lehet az időtartamot). De ezt a korlátot az 1947-es alkotmányban már nem találjuk. A tagoknak joguk van viselni a párt jelvényét, ill. tagsági igazolvánnyal kell őket ellátni.

---

¹ i.m.: 2.§.1.pont

² i.m.: 2.§.2.pont

³ Független Kisgazda, Földmunkás és Polgári Párt Alkotmány, 1947.szeptember,2.§.3.pont

⁴ i.m.: 3.§.1.pont

⁵ i.m.: 4.§

⁶ i.m.: 6.§ (2)

A 7.§-us szabályozza a párttagság megszűnésére vonatkozó szabályokat. Ez esetben a tagnak vissza kell szolgáltatnia az igazolványát és annál a pártszervezetnél kell bejelentenie kilépését, ahol nyilván van tartva. A fegyelmi bizottság dönthet a kizáratásról és ennek tényét el kell küldenie az Országos Központnak. Az 1947-es alkotmánynál a kilépést egyszerűen a tagnak csak be kellett jelentenie.

Az Országos Politikai Bizottság 1945-ben még felfüggeszthette a párt bármely szervezete önkormányzatát, de ezt a jogát az 1947-es alkotmány nem említi¹. A párt szervezeti felépítésében említést érdemel, hogy egy évre választják tagjaikat, ami gyors rotációt eredményez². Pontosan rögzítik, hogy hány tagnál hány delegáltat küldhet a szervezet a fölötte szervezethez³. Az 1947-es átalakítás során megnövelték az időtartamot a választott tagok esetében a járási központnál és a vármegyei központnál⁴, míg növelik a szükséges tagok számát a többi delegálthoz a községi pártszervezetnél⁵.

Az Országos Nagyválasztmánynak hivatalból tagja a törvényhatósági jogú városok elnökei ill. az alapító tagok⁶. De 1947-ben ez is változik és elvesztik tagságukat. Mindkét alkotmányban a 23.§-us foglalkozik az Országos Politikai Bizottság létszámával, ami a már fent említett módon változik. Megemlítendő még, hogy a Párt képviselő csoportja a Fegyelmi

---

¹ i.m.:9.§

² i.m.:10.§ (4), 12.§ (6), 13.§ (5)

³ i.m.:10.§ (7), 12.§ (6)

⁴ i.m.:12.§ (7), 13.§ (5)

⁵ i.m.:10.§ (7)

⁶ i.m.:18.§ (2) f, g

Bizottsága által elég nagy hatáskörrel bírt, hisz a miniszterek, államtitkárok, képviselőkön kívül ennek a hatálya alá tartozott még az Országos Pártközpont minden tagja és az Országos Központ által kiküldött vezetőállást betöltő párttagok¹. Az 1947-es alkotmány nem tartalmazza a (6)-os pontot, az teljes egészében hiányzik az alkotmányból. Ebből levonható, hogy a képviselő csoport elvesztette egyik legfontosabb hatalmi szerepét, ezáltal csökkent érdekérvényesítő és irányító szerepe. Az alkotmány foglalkozik még az Országos Központ egyéni szerveivel: a Párt Országos elnökével², az Országos főtitkárral³, az Országos pártigazgatóval⁴ és az Országos pártfőügyésszel.

2.4. Nemzeti Parasztpárt (NPP)

A Nemzeti Parasztpárt 1939-ben alakult, a háború alatt nem működött és csak 1944 őszén a front áthaladása után alakultak meg helyi szervezetei. Szegeden majd Debrecenben jön létre az ideiglenes pártközpont, majd az Ideiglenes Kormánnyal együtt Budapestre költözik. Ezekben az években a párt tagsága 171000 fő, a befolyása szintén elhanyagolható⁵. Elnöke Veres Péter, de fontosabb tisztségeket tölt még be Kovács Imre és Erdei Ferenc. Ahogyan az eddig elemzett pártok esetében, a NPP-nél is megtalálható a KMP-től távolságot tartani kívánó szárny (Kovács és köre) ill. a KMP-hez „húzó”

---

¹ i.m.:27.§ (6)

² i.m.:29.§

³ i.m.:30.§

⁴ i.m.:31.§

⁵ i.m.:Vass Henrik - Vida István: A koalíciós korszak pártjainak szervezeti szabályzatai 1944-1948,160.o.

szárny (Erdei és köre). Habár kezdetben Kovács viseli a fontosabb tisztségeket (főtitkár, alelnök), idővel Erdei hasonló erejű funkciókat visel (alelnök), végül pedig Kovács Imre távozik a pártból (1947.február)¹, ezáltal győz a KMP-vel rokonszenvező irányzat. Ezzel párhuzamosan a párt növeli alapszervezetei számát, új tagok lépnek be (1947 októberében már több, mint 266.000 fő tag)² és a választásokon is jobb eredményt produkálnak, amivel a KMP féltékenységét váltják ki, míg végül 1948 folyamán a párt élete ellehetetlenedik³.

A párt politikájának változásával párhuzamosan változtatják a belső szervezeti szabályzataikat, alapszabályukat is. Az elsőt még 1944. decemberében fogadták el Szegeden, majd a szükséges újítás miatt 1946. márciusában ill. novemberben. Ekkor történtek a legjelentősebb változások, hisz a meglévő 53 paragrafusból 23-at megváltoztattak⁴. Ez már nagy részben annak volt köszönhető, hogy a párton belül a baloldal került a vezető helyzetbe. Az utolsó átalakításra 1947. májusában került sor, ekkor a párt vezetése már egységes, baloldali érzelmű, hisz Kovács már februárban kilépett.

Az 1944-es, szegedi ideiglenes szervezeti szabályzat a párt helyét meghatározza, hisz magát a magyar parasztság és a parasztsággal együtt élő egyéb rétegek pártjaként helyezi el⁵. A párt tagjának azt tekintik, aki

---

¹ i.m.:163.o.

² i.m.:164.o.

³ i.m.:164.o.

⁴ i.m.:162.o.

⁵ A Nemzeti Parasztpárt Ideiglenes Szervezeti Szabályzata, Szeged, 1944. december,1.

elfogadja annak nézeteit és fizeti a tagsági díjat, ami a vagyoni helyzettől függően változó lehet a tagoknál. Az alapító tagság fogalmát ismerik, de semmilyen előnnyel nem jár, sőt: megszabják, hogy az általános öt pengő helyett, nekik legalább száz pengőt kell fizetniük ¹.

„A párt legfelsőbb szerve: az országos pártgyűlés.” A helyi pártszervezetek taglétszámuk arányában küldenek küldötteket, akik megválasztják az Országos Vezetőséget. Évente egyszer össze kell hívni az országos pártgyűlést, de az OV rendkívüli esetekben összehívhatja, a tagok negyedének indítványára pedig köteles². Az OV megbízása egy évig tart és az országos pártgyűlésnek felelős³. A párt helyi szervezetekből épül fel, amelyek megalapításához húsz tag szükséges, egy községben csak egy helyi szervezetet lehet létrehozni, aminek élén a helyi vezetőség áll⁴, ami köteles összehívni a taggyűlést évente ill. a tagok negyedének kívánságára. Feladata a helyi kérdésekben dönteni ill. megválasztani a helyi választmányt⁵, ami havonta ülésezik, saját köréből választja az elnökét és vezetőségét⁶. Az egyes helyi szervezetek amennyiben nagy területen terülnek el, az egyes városrészek és tanyakörzetek élére körzeti csoportokat hozhatnak létre, amelyek élén megbízott áll. A körzeti csoportok nem önálló szervezetek, hanem az egyes alapszervezetek alá tartoznak, de a tagsági díjat ide kell fizetniük a

---

¹ i.m.:3.

² i.m.:4.

³ i.m.:5.

⁴ i.m.:6.

⁵ i.m.:7.

⁶ i.m.:8.

tagjaiknak¹. A párt irányíthatósága következtében az Országos Vezetőség és az egyes helyi szervezetek között létrehozták a kerületi vezetőséget, amelyet az Országos Vezetőség szervez meg vagy a kerületi központi város helyi szervezetét bízza meg a feladatok ellátásával vagy a kerületben található helyi szervezetek vezetőségének tagjaiból tevődik össze². Az országos központ erejét jelzi, hogy az bármelyik helyi szervezetet feloszlathatja, új választásokat írhat ki a helyi szervezetben ill. kinevezhet ideiglenes helyi szervezetet³.

Az NPP szervezeti szabályzatának különlegessége, hogy (főleg az eddig tárgyalt pártokkal ellentétben) a szabályzat vége felé, a második felében foglalkozik csak a belépéssel és az esetleges kizárással. A belépéshez a Belépési nyilatkozat kitöltése és két tag ajánló aláírása szükséges. A felvételtől a helyi választmány dönt és arról is, hogy mekkora összeget kell majd fizetnie a leendő tagnak. Az új tag megkapja a Tagfelvételi igazolványt, majd a Párttagsági könyvecskét⁴. A kizárás okaiként a korszakban szokásosnak nevezhető okokkal találkozunk : „*a párt erkölcsi felfogását vagy politikai irányát megsértő*” tagokat zárja ki a választmány, de a kizárást az Országos Vezetőség vagy a helyi szervezet is kimondhatja. A kizárt tagnak van lehetősége fellebbezni, végső soron az Országos Vezetőség illetékes dönteni⁵.

---

¹ i.m.:9.

² i.m.:10.

³ i.m.:11.

⁴ i.m.:12.

⁵ i.m.:13.

A pártnál már a kezdeteknél eldőlt, hogy „*az önkormányzati testületekben, illetve a parlamentben működő párttagok alá vannak vetve a helyi vagy központi vezetőségnek*”. Tehát a párt uralja képviselőit¹. Az utolsó érdemi pont a párt vagyonáról és annak kezeléséről dönt. Az NPP jogosult az ország egész területén dönteni ezekben a kérdésekben, minden a párt tulajdonát képezi. A helyi pártszervezetek a tagsági díjból befolyó összeg egyharmadát az Országos Vezetőségnek köteles befizetni².

Az első, még ideiglenes szervezeti szabályzat után közel másfél évvel nyílt újra lehetőség a szabályzat átalakítására³. Az új, 1946. márciusi szabályzatban új elemként megjelenik a párt jelvénye, zászlója és pecsétje⁴, illetve a körjegyzőség fogalma, ami a kisközségek közös irányító szerveként működik⁵. Ebben a szabályzatban már szerepel a járási, megyei, budapesti szervezetek a kerületiek mellett⁶.

A Nemzeti Parasztpárt története során váltakozott a pártgyűlés és a nagyválasztmány között a legfelsőbb vezetői titulus. Amíg Erdei a KMP mintája alapjául a pártgyűlést preferálta, addig a párt tagsága a nagyválasztmányt⁷. A két szervezet közül a választmány a magasabb rangú, ez

---

¹ i.m.:14.

² i.m.:15.

³ Vass-Vida, 160.o.

⁴ A Nemzeti Parasztpárt Szervezeti Szabályzata, 1946. március, 3.§

⁵ i.m.11.§

⁶ IV. fejezet, V. fejezet, VI. fejezet és VII. fejezet

⁷ Vass-Vida,160-161.o.

dönt a párt programjáról és választja meg az országos vezetőséget¹. A pártgyűlés nem határozat hozó szerve a pártnak, arra való, hogy a felmerülő problémákat a tagok és a vezetőség megtárgyalja². Ismeri az alapszabály a visszahívhatóság lehetőségét, amennyiben a párt képviselői nem a hivatott szerv akarata szerint cselekszik³. Ebben a szabályzatban az intézőbizottság még az országos vezetőség testületi szerve, mintegy a párt legszűkebb, napi döntéseket hozó szerve⁴, ennek a helyét a következő szervezeti szabályzatban már a Politikai Bizottság veszi át⁵. Itt fordul elő először a párt életében, hogy deklarálják: ki kell zárni azt, aki más pártnak a tagja⁶. A csupán félévvel korábban bekerülő visszahívhatóság intézménye már nem szerepel a szabályzatban, feltehetően azért, hogy a képviselők függetlenségét elérjék a párttól⁷. Szintén jelentős módosítás, hogy a párttag írásos értesítése nélkül nem lehet fegyelmi eljárást folytatni senki ellen⁸. Továbbá bekerült egy új fejezet a szabályzatba, ami az országos politikai titkárok feladatait határozza meg⁹, akik a régebbi kerületi szervezetek élén álló kerületi titkárok helyét vették át¹⁰.

---

¹ A Nemzeti Parasztpárt Szervezeti Szabályzata, 1946. március 34.§

² i.m.: 35.§

³ i.m.: 40.§

⁴ i.m.: 37.§

⁵ A Nemzeti Parasztpárt Szervezeti Szabályzata, Budapest, 1946.november ,37.§

⁶ i.m.:8.§

⁷ i.m.:40.§

⁸ i.m.50.§

⁹ i.m.: VI. fejezet

¹⁰ A Nemzeti Parasztpárt Szervezeti Szabályzata, 1946. március, VI. fejezet

A következő átalakításra 1947. májusában került sor. Kissé elnagyoltra sikeredett, ami számos területen már közel se olyan részletes, mint elődei¹. Az Országos Nagyválasztmány határozatképességét szabályozza, olyan módon, hogy a tagok kétharmad részének jelenlétéhez köti azt. Amennyiben ez az eset nem áll fenn, az elnöknek hatvan napon belül új ülést kell összehívnia, ami a megjelent tagok számától függetlenül határozatképes lesz². Ezen kívül a kizárási eljárás jogi szabályozása növekedett meg, utalva az ekkora már rendszeres kizárási eljárások léteire.³

---

¹ Vass-Vida, 163.o.

² A Nemzeti Parasztpárt Szervezeti Szabályzata, Budapest, 1947. május, 32.§

³ i.m.: X.fejezet.

3. A koalíciós korszak és a rendszerváltozás között (1948 - 1989)

3.1. A Magyar Dolgozók Pártja (MDP) belső szervezeti szabályzatai

Az 1947-es választási sikere után (a híres „kék-cédulás” választás) a Magyar Kommunista Párt egyre nyíltabban törekedett a többi párt létét megszüntetni és egypártrendszert létrehozni. Ennek a folyamatnak egyik sarkpontja az 1948-as egyesülés a másik munkáspárttal, a Szociáldemokrata Párttal, amelynek demokratikus szocializmus koncepciója addigra nyilvánvalóan a kommunizmus és a kapitalizmus közé ékelődött¹. Az egyesülési folyamat előzménye még az illegalitás éveire tekintett vissza, amikor is 1944-ben a két párt együttműködéséről határozott. Ez az együtt működés az SZDP ellenállása ellenére 1948-ra az egységesülést kínálta a pártoknak, amire 1948. júniusában került sor a MKP IV. kongresszusa és az SZDP XXXVII. Kongresszusa beleegyezésével². Az így létrejövő egységes munkáspárt a Magyar Dolgozók Pártja (MDP) nevet kapta, s rögtön a megalakulását bejelentő kongresszuson el is fogadtatták a szervezeti szabályzatát. Mintául az MKP III. kongresszusán elfogadott szervezeti szabályzat szolgált, mintegy azt fejlesztette tovább és formázta át a két párt vezetőinek elvárásainak megfelelően.³ A szervezeti szabályzat azonban módosult annyiban is, hogy a régi szabályzat egyes pontjait új helyre

---

¹ i.m.282.o.

² i.m.284.o.

³ Az MDP szabályzata egyenes leszármazottja az MKP szabályzatainak. Éppen ezért az MKP III. kongresszusa által elfogadott szabályzathoz hasonlítom a továbbiakban, hisz ez tekinthető előzményének.

illesztették. A továbbiakban azon részeket, amelyek az előzőekben máshol fordultak elő jelzek. ¹

Az első fejezet itt is a párt nevével, céljaival foglalkozik. Említést érdemlő újítás, hogy tömegpártnak tartja már az MDP-t². Értelem szerűen ismét megjelennek a nagy elődök, akiknek tanításai vezérlik a pártot, de kimaradt az új szervezeti szabályzatból, hogy „küzd a független, szabad Magyarországon a népi demokrácia maradéktalan megvalósításáért”³. Tekintve, hogy már nem célja a pártnak a többpártrendszer és a demokrácia életben tartása e mondat mellőzése már is érthetővé válik. A II. fejezet a párttagok jogairól és kötelességeiről értekezik hasonlóan az MKP előbbi szabályzatával. Azonban feltűnő módon felcserélődik a párttag joga és kötelessége. Amíg az 1946-os változatban a 3. pont a párttag joga, az 1948-asban ez már a 4. pont. Ezzel párhuzamban az 1946-os változatban a 4. pont még a párttag kötelessége az 1948-asban viszont ez már a 3. pont⁴. Újít is a szabályzat, hisz külön pontban kiemelik, hogy a párttag kötelessége: „fegyelmezetten végrehajtsa a pártszervezetek határozatait”⁵, tartsa a kapcsolatot a tömegekkel⁶ és példát mutasson⁷. A párttag jogai annyiban

---

¹ Említést érdemel továbbá az a tény is, hogy az MKP és később az MDP is a szervezeti szabályzatát pontokba szedte, eltérően a koalíciós korszak többi pártjától, amelyek §-ba. Rajtuk kívül csak a Nemzeti Parasztpárt Ideiglenes Szervezeti Szabályzata, még 1944-ből ill. a Polgári Demokrata Párt 1947-es Szervezeti Szabályzata részesíti előnyben ezt a formát.

² A Magyar Dolgozók Pártja Szervezeti Szabályzata, 1948. június 12-14. 1.

³ A Magyar Kommunista Párt III. kongresszusán elfogadott Szervezeti Szabályzat, 1946, 1. — a továbbiakban az esetleges hasonlóságokból következő bonyodalmak elkerülése végett a fent említett szervezeti szabályzatot csak „MKP,1946”-ként fogom nevezni, jelölni.

⁴ Vö.: MKP, 1946,3.,4. ill. MDP,1948,3.,4.

⁵ MDP,1948,3.d

⁶ i.m.:3.e

⁷ i.m.: 3.f

bővültek, hogy bekerült az a kiegészítés, hogy beadvánnyal „*egészen a Központi Vezetőségig és a Kongresszusig*” fordulhatnak¹.

A továbbiakban felborul a régi szervezeti szabályzatból vett tagoltság, hisz bevezetik a tagjelöltség funkcióját, amely az egyes szervek külön fejezetbe tagolásával együtt átalakítják a régi felépítést. A III. fejezet a tagjelöltekről és azok jogairól rendelkezik. Ezáltal derül ki, hogy a tagjelölt alkalmas-e a tagságra és hűséges-e a párt iránt.² Jogaik megegyeznek a párttagok jogaival kivéve, hogy csak tanácskozási joggal vehetnek részt a párt taggyűlésein és nem választhatók pártbizottságba és egyéb vezető szervekbe³. A tagjelöltek felvételéről, annak megszűnéséről és átigazolásokról a IV. fejezet határoz. Eszerint tagok felvenni csak a tagjelöltek közül lehet, akik már legalább 6 hónapja azok és ezalatt méltónak bizonyult a tagságra. A felvételt írásban kell kérnie az alapszervezete vezetőségénél (titkárnál), de ehhez elengedhetetlenül szükséges két olyan tag írásos ajánlása, akik két éve tagjai a pártnak (MKP, SZDP vagy MDP), hat hónap óta ismerik a belépni kívánkozót és felelősséget vállalnak ajánlásukért⁴. Szintén újít a szabályzat a felvételi eljárás jóváhagyásának kérdésében, hisz azt eddig a taggyűlés dönthette el ezután azonban már szükséges a „*megyei vagy kerületi Pártbizottság*” jóváhagyása⁵. Kivételes esetben a KV, a PB vagy néhány pártbizottság jóváhagyásával el lehet tekinteni az alapszervezeti jelöltségtől

---

¹ i.m.: 4.d

² i.m.:5.

³ i.m.:6.

⁴ i.m.:7.

⁵ Vö.: MKP,1946,32. ill. MDP,1948,7.

vagy a hat hónapos kikötéstől. Ezáltal az alapszervezet egyetértése nélkül is föl lehet venni egyes tagokat az alapszervezetekbe. A tagjelöltséget is konkrétan megszabták. Ehhez szintén írásos belépési nyilatkozatra van szükség, valamint két, egy év óta párttag (MKP, SZDP, MDP), ajánlásáért felelőséget vállaló, a belépni kívánót hat hónap óta közös tevékenység alapján ismerő személy ajánlására.¹ A felvételtől az alapszervezet vezetőségének előterjesztése után a taggyűlés dönt, de ezt megyei vagy kerületi pártbizottságnak is jóvá kell hagynia. Különböző esetekben a tagság vagy tagjelöltség megszüntethető vagy visszaminősíthető. Ilyen eset például a taggyűléseken való részvétel hiánya², vagy a tagsági díj be nem fizetése³.

A párt szervezeti felépítésében nem történnek jelentős változtatások. A régi szabályzat idevonatkozó c. pontját⁴ szétbontják és ebből épül föl az új szabályzat idevonatkozó c.,d. és f. pontja⁵. Bekerül egyúttal a helyi pártszervezetek azon joga, hogy helyi jellegű ügyekben dönthessenek, ha ezen döntések illeszkednek a párt politikájába⁶. Az Országos Vezetőség hatásköre annyiban nőtt meg, hogy ennek feladata eldönteni, hogy az egyes pártszervezetek a tagságuk létszáma alapján hány küldöttet delegálhatnak a Kongresszusra⁷ ill., hogy az egyes Pártbizottságok hány képviselőt küldhetnek

---

¹ i.m.:8.

² i.m.9.

³ KMP, 1946,33. ill. MDP, 1948, 10.

⁴ KMP, 1948,5.c

⁵ MDP, 1946,13.c,d,f

⁶ i.m. 13,g

⁷ i.m.14.

az Országos Pártértekezletre¹. Az Országos Pártértekezlet új joga, hogy a Központi Vezetőség tagjainak egyötödét újraválaszthatja². Ez a dokumentumok tanulsága szerint a két párt egyesülésekor az egyik vitaponttá is vált³. A további változtatások már inkább csak a megemelkedett létszám miatt alakultak ki, hisz több tagot lehetett delegálni az egyes testületekbe⁴, vagy az egyes intézmények átnevezése miatt vált szükségessé⁵. Szimbolikus jelleggel bír, hogy a frakció alakítás tiltása eddig zárójelben szerepelt, míg mostantól nélküle⁶, ill. az egykori „osztályellenességet”⁷ felváltotta a „népellenesség”⁸. Létrejött a pártbizalmi státusz, akik tizes csoportok élén állva felügyelték, irányították csoportjukat⁹.

Az MDP létrejöttével egységes munkáspárt jött létre, amely ezek után neki látott a többi alternatív párt végleges felszámolásához. Az így kialakult viszonyok között a kommunisták megtartották vezető szerepüket és hamar háttérbe szorították új párttársaikat. A kialakított új szabályzatok a minél gyorsabb párton belüli hatalom átvételt tették lehetővé. Az MDP jelentősége abban állt, hogy éveken keresztül a politikai hatalom egyedüli, tényleges vezetőjévé vált, ami majd csak az 1956-os forradalom kapcsán dőlt meg

---

¹ i.m.16.

² i.m. 18

³ Vass-Vida,1992. 283.o.

⁴ i.m.27., 28.,29.,30.,31.,40.

⁵ i.m. 29.,40.

⁶ vö.:KMP,1946,11.b ill. MDP, 1948,22.b

⁷ KMP,1946, 11.c

⁸ MDP, 1948, 22.c

⁹ MDP, 1946, 45.

(átmenetileg, hisz később az egykori MDP-s politikusok által létrehozott MSZMP került hasonló pozícióba).

3.2. A Magyar Szocialista Munkáspárt (MSZMP) belső szervezeti szabályzatai

Az előd MDP bukását az 1956-os októberi események váltották ki, amelyek hatására Kádár János vezetésével új párt jött létre, a Magyar Szocialista Munkáspárt (MSZMP). A jogutód párt hamarosan hasonló kiváltságokkal élt, mint előde: egyedüli párt, állampárt lett. Feltétlenül meg kell említenünk azonban, hogy néhány hét alatt ismét több párt alakult meg vagy újjá 1956 októbere és novembere során, amelyek törekedtek is létrehozni saját szabályzataikat, de a fennállásuk rövidsége folytán ill. a tanulmány kiterjedése okán ezen elemzés vizsgálódási körét nem célszerű kiterjeszteni rájuk.

Az új kommunista párt által 1957-ben az Országos Értekezleten elfogadott szervezeti szabályzatát vesszük témánk tárgyává, amely számos esetben hosszú ideológiai fejtegetésekbe mereng, eltérően az eddigi szabályzatoktól. A szokásos módon fejezetekre tagolódnak az egyes részek, amelyek kapcsán említést érdemlő újítás, hogy az eddigi utolsó fejezet a —fegyelmi ügyek — előre került a II. és IV. fejezet részének. A fegyveres erőknél lévő szervezetek, a KISZ és a párttagsági díj pedig az utolsó önálló fejezetek témáját foglalták el¹.

---

¹ A Magyar Szocialista Munkáspárt Szervezeti Szabályzata, 1957, XII. fejezet ,XIII. fejezet ,XV. fejezet

Ezúttal felemelték 21. éves korra a párt alsó korhatárát ill. a kizsákmányolókat nem engedték párttagnak¹. Azt azonban nem említi a szabályzat, hogy kit értenek kizsákmányolón. A régi, 1948-as MDP szabályzat 47. és 48. pontjait beépítették a párttag kötelessége pontba, ami továbbra is előrébb található, mint a jogai. Ezúttal újabb „veszélyeket” sorol fel a szabály: *„elhajlás, revizionizmus, dogmatizmus, szektás és pártellenes nézetek, megalkuvó, fegyelmezetlen, szektás baloldali, csoportosulás, frakció”* szerepel, mint elkerülendő. A frakciók létrehozását továbbiakban is határozottan ellenzi a szabályzat².

Továbbra is fennáll a tagjelöltség intézménye változatlan feltételekkel, új tag felvételét az alapszervezet vezetőségének előterjesztése után a taggyűlés vesz fel szintén. De ezentúl ezt a járási, üzemi, kerületi ill. *„a Központi Bizottság által felhatalmazott üzemi pártbizottság hagyja jóvá”*. Nőtt a KB hatásköre ennyiben ezúttal, hisz eddig elég volt a megyei vagy kerületi pártbizottság³. A fegyelmi eljárás annyiban változik, hogy az alapszervezet vezetőségének a taggyűlés elé kell azt terjesztenie jóváhagyás végett ill. csak a párttag jelenlétében lehet lefolytatni⁴. Kizárási ügyekben a létrehozott fegyelmi bizottságok vizsgálják meg az ügyeket és tehetnek javaslatot, de nagyban befolyásolja a kizárások tényét az, hogy ezen bizottságokat a megyei, kerületi, járási, városi vagy a KB hozza létre⁵. Az

---

¹ i.m.: 2.

² i.m.:3.

³ MDP,1948, 7. ill. MSZMP,1957, 7.

⁴ i.m.12.

⁵ i.m.13.

alapszervezetek ezentúl nem hozhatnak fegyelmi határozatot, nem zárhatják ki a KB vagy valamely pártbizottság tagját, ezáltal a szerepük csökkent. Felettük csak a KB vagy a felettes szerv dönthet¹. Jóváhagyás végett ismét „*a Központi Bizottság által felhatalmazott üzemi pártbizottság*” –hoz kellett továbbítani az ügyet. A felülvizsgálatra összesen két hónap állt a rendelkezésre². A budapesti, megyei vagy a Központi Ellenőrző Bizottság jóváhagyása nélkül semmilyen kizárási vagy fegyelmi ügyet nem szabad a nyilvánosságra hozni. A KB pedig bármely párttag ellen indíthat fegyelmi eljárást, vagy feloszlathat továbbra is bármely pártszervezetet³.

A párt szervezeti felépítésének szabályait az V. fejezet tartalmazza, ahol az egyes pontok sorrendje cserélődött föl az 1948-as változathoz képest⁴. A pártkongresszust továbbra is a legfelsőbb szerv, amit ezentúl háromévenként kell összehívni. Természetesen lehet rendkívülit tartani a KB kezdeményezésére, vagy a tagok egyharmadának kívánságára⁵. A pártkongresszus új jogosítványa, hogy a Központi Revíziós Bizottság fölött is ítélezhet. Ez az új intézmény lesz felelős a KB apparátusának munkarendje, ill. a KB pénztárának és a pártközponti vállalatai fölött⁶. A KB választja saját tagjai közül a Politikai Bizottságot, a Titkárságot és a Központi Ellenőrző Bizottságot is. Az első két KB ülés közt vezeti a pártot, a második a KB

---

¹ i.m.:14

² i.m.:16.

³ i.m.:17.,18.

⁴ i.m.: V. fejezet

⁵ i.m.: 23.

⁶ i.m.:34.

döntéseinek végrehajtását ellenőrzi, míg utóbbi a párttagok hűségét ellenőrzi, valamint vizsgálatot indíthat a párttagok és tagjelöltek ellen, s alkalmazhatja a szervezeti szabályzatban leírtakat ellenük¹. A szabályzat nem említi már a Szervező Bizottságot, amelynek jogköreit elosztotta. „*Az Országos Pártértekezlet résztvevői a budapesti és a megyei pártbizottságok küldöttei*”², feladata dönteni a KB által elé terjesztett kérdésekben, ebből kifolyólag hatásköre nem lép túl az eléterjesztett kérdések körén³.

A pártértekezleteket a pártbizottságoknak legalább két évente össze kell hívnia. Feladata az egyes intézmények beszámolóját elfogadnia. A pártbizottságok pedig az egyes alapszervezetek vezető szervei, amelyeket választanak, de a KB erősít meg végső soron⁴.

A XII. fejezet foglalkozik a párt szerveivel a fegyveres erőknél. A honvédség és a határőrség esetében érvényesül a KB hatalma és ezek felsőbb pártbizottságait az MSZMP KB-ja irányítja⁵. Az eddig elemzett kommunista szervezeti szabályzatok közül az 1957-es foglalkozik a leghosszabban az ifjúsági szervezettel, melyből kiderül, hogy az utánpótlás nevelésre nagy hangsúlyt kívántak fektetni. A Kommunista Ifjúsági Szövetségnek az MSZMP minden támogatást meg kell, hogy adjon cserébe a KISZ köteles hathatósan támogatni a pártot, csökkenteni a költségeit és élen járni a

---

¹ i.m.: VII. fejezet

² i.m.: 32.

³ i.m.:33.

⁴ i.m.: X. fejezet

⁵ i.m.:49.

munkafegyelemben¹. Szintén nagy hangsúlyt kapott ezen szabályzatban a párttagsági díj pontos meghatározása, amellyel egyik bevételi forrását tudta biztosítani az állampárt².

---

¹ i.m.50.

² i.m.: XV. fejezet

4. A mai magyar pártok szervezeti szabályzatai

Napjaink pártjai közül jelen tanulmány terjedelmi követelményei folytán csak a legfontosabbakkal, vagyis a ma is az Országgyűlésben meglévőkkel foglalkozunk. Mind a négy párt esetében az első alapszabályt vetjük össze a ma is hatályossal, s közben az egyes szervek hatáskörét és hatásköre változásait vetjük össze pártonként. Elemzésünk legvégén pedig vállalkozunk, hogy összevessük jelenleg melyik párt, melyik szerve a „legerősebb”.

4.1. Fiatal Demokraták Szövetsége – Magyar Polgári Szövetség (FIDESZ)

A Fiatal Demokraták Szövetsége néven 1988. március 30-án létrejött szervezet magát országos politikai, ifjúsági szervezetként határozta meg^{1 2}. Alapvető célja a tagok akaratának képviselete, a közéletben való részvételének biztosítása.

Tagjai sorába léphetett minden 16 és 35 év közötti magyar állampolgár vagy hazánkban letelepedési engedéllyel rendelkező személy, aki elfogadja a Szövetség Alapító Nyilatkozatát, Szervezeti és Működési Szabályzatát és nem tagja más Magyarországon működő ifjúsági szervezetnek. A belépés a Belépési Nyilatkozat aláírásával jön létre. A tagok tagdíjat fizetnek,

---

¹ Fiatal Demokraták Szövetsége Alapszabálya, 1988. október. 2.

² A továbbiakban nem idézem a leíró részben, hogy az Alapszabály hol tartalmazza az említést, rendelkezést, majd csak a táblázatos összehasonlításnál.

tanácskozási joggal részt vehetnek a Fidesz bármely fórumának munkájában, csoportokat, frakciókat alapíthatnak.

A Fiatal Demokraták Szövetsége alapvető, autonóm szervezeti egysége a csoport, amely minimum 5 főből áll és bármilyen csoportképző elv alapján létrejöhet. Egy tag több csoportban is tevékenykedhet, de csak egy helyen választhat és választható. A csoport létrehozásáról a Választmányt kell értesíteni. Önállóan dönt felépítéséről, gazdálkodásáról, tagfelvételéről. Joga van minden kérdésben önálló álláspontot képviselni és a Szövetség állásfoglalásaival szemben külön véleményt deklarálni és ezt nyilvánosságra is hozhatja. Egy képviselőt delegál a Tanácsba, aki a csoport létszámával megegyező számú mandátummal szavaz. Amennyiben a csoport véleménye az adott kérdésben nem egységes, a delegált köteles a vélemények megoszlását szavazataiban követni. A csoportok regionálisan hozhatnak létre szervezeteket, de nem kötelesek ezen belül működni. Ezáltal gyakorlatilag a Fidesz regionális felépítése csak elvben létezik, gyakorlatilag nem funkcionál.

A Szövetség legfelsőbb döntéshozó szerve a Kongresszus, amelyen minden tag tanácskozó és szavazati joggal vesz részt. Évente legalább egyszer a Tanács hívja össze, de Rendkívüli Kongresszust kell összehívni, ha a Választmány Kongresszus által delegált tagjai ezt egyhangúan kérik, vagy mindannyian lemondanak, illetve ha a Fidesz tagjainak 10 %-a indítványozza. A Kongresszus a megjelentek számától függetlenül határozatképes, ha a meghívót két héttel korábban kézhez kapják a tagok. Szótöbbséggel dönt és a feloszláson kívül mindent a hatáskörébe vonhat. A feladatai között szerepel, hogy saját ügyrendjét és napirendjét létrehozza, dönt a felfüggesztett tagok

ügyében, módosít a Szervezeti és Működési Szabályzaton, értékeli az utolsó Kongresszus óta eltelt időt, meghatározza a Szövetség politikáját és felülvizsgálja a Tanács előző évi döntéseit, beszámoltatja a Választmányt, dönt az éves költségvetésről, a tagdíj összegéről és megválasztja a Választmány 7 tagját és 3 póttagját. Így a Szövetség operatív, mindennapi irányítását végző testület tagjainak többségét a Kongresszus delegálja, ráadásul be is számoltatja azt. A Fidesz Kongresszusa ezen kívül a költségvetés elfogadása révén további erős kontroll lehetőséggel van ellátva a szűkebb vezetői testületek felé. Saját maga készíti el, szavazza meg napirendjét, ami által ugyan hosszadalmassá válik az ülés, de nem befolyásolható könnyedén. Azáltal pedig, hogy a tagok kizárása kérdésében a végső döntés a kezében van széles hatáskörökkel rendelkezik. Munkája széleskörű, de nagyon aprólékos és hosszadalmas is egyben.

A Kongresszusnál szűkebb testület a Tanács, ahol a csoportok egy-egy delegáltja kap helyet. Tekintve, hogy a Fidesz regionálisan nem tagolódik a Tanács sem tagolódik, egy Tanácsban foglal helyet az ország legkülönbözőbb pontjainak Fidesz csoportjai delegáltja. Döntéseit 51 %-os többséggel hozza, függetlenül a jelenlévők számától. Ülései nyilvánosak minden Fidesz tag tanácskozási joggal vehet részt rajtuk. Legalább kéthavonta ülésezik, napirendjéről és ügyrendjéről maga határoz a Kongresszushoz hasonlóan, de köteles megtárgyalni minden kérdést, amit 50 tag vagy a Választmány kér. Feladata összehívni a Kongresszust és napirendjére javaslatot tenni, dönteni a Szövetséget érintő ügyekről, a Választmány 6 tagját delegálni saját tagjai közül, ha ezen tagot a csoportja visszahív, akkor a választmányi tagsága is

megszűnik. Megválasztja elnökét, akinek feladata a következő ülés előkészítése, az ügyek vitele és a tagok értesítése a következő ülésről.

A Választmány a Szövetség operatív, mindennapi ügyintéző testülete, amelynek 7 tagját a Kongresszus évente újraválasztja, 6 tagját a Tanács legalább évente választja, de saját tagjait vissza is hívhatja. Feladata a napi munka feltételeinek biztosítása, a tagság folyamatos nyilvántartása, információáramlás biztosítása, a propagandamunka elvégzése, a sajtótevékenység, a gazdasági ügyek intézése, kapcsolattartás más szervezetekkel határokon belül és kívül.

Az Alapszabály megkülönbözteti a felfüggesztést, a kizárást és a tagsági viszony megszűnését, mint a tagokat sújtó büntetéseket. Az alapszabályokkal ellentétes cselekedet, vagy bűncselekmény esetén bármely tag vagy csoport indítványára a Tanács felfüggesztheti a következő Kongresszusig az érintettet. Az indítványozó és az érintett meghallgatása után a Tanács javaslatával mellékelve a Kongresszus elé kerül az ügy, ahol az érintett ismét előadhatja álláspontját, majd a Kongresszus meghozza a végső döntését. A felfüggesztett tag a csoportja hozzájárulásával látogathatja annak üléseit, de csak tanácskozási joggal. Másik felfüggesztést maga után vonó eset, ha a tag 3 hónapig nem fizeti a tagsági díjat. A Választmány felszólítja a mulasztása pótlására, amennyiben ezután is adós marad a Választmány javaslatára a Tanács felfüggeszti, amíg nem rendezi tartozását. Egyévi hátralék után automatikusan megszűnik a tagsága.

Az első Alapszabály még nem rendelkezik az újra belépők ügyével, már csak azért sem, mert még nem voltak kilépők se. A Kongresszus jól láthatóan

széles jogokkal rendelkezett, de mivel saját napirendjét is létre kellett hoznia rendkívül hosszadalmas üléseken volt kénytelen dönteni. A Fiatalkorú Demokraták Szövetsége a kezdeti időkben nem rendelkezett egyszemélyi vezetővel, ezáltal a mindennapi ügyekért felelős Választmány egésze látta el feladatát. A benne helyet kapó személyek közül nem hivatala folytán, hanem személyisége okán került élre Fodor Gábor és Orbán Viktor idővel. A Fiatalkorú Demokraták Szövetsége az elnöki intézményt csak az 1993-as Alapszabály módosítással hozta létre.

A Fidesz másodjára vizsgált Alapszabálya 2003-as¹. A belépés feltételül kötik továbbra is a 16. életév betöltését, de eltörölték már a felső korhatárt, mivel az alapító tagok is meghaladták már ezt a kort. Ezen kívül a jelentkező nem lehet cselekvőképességet kizáró gondnokság alatt, magyar és állandó letelepedési engedéllyel rendelkező nem magyar állampolgár, valamint az Európai Unió tagállamának cselekvőképes személye kell, hogy legyen. Új kritériumként bekerült még az Alapszabályba, hogy megfelelő tagfelvételi eljárás során felvételt nyert a Szövetségbe.

A tagfelvételi kérelmet a helyi szervezet elnökségének, a tagozat országos elnökségének vagy ha a településen nincs még helyi szervezet a területi választmánynak kell benyújtani. Az új tag felvételéről az a helyi szervezet vagy tagozatnak az országos elnöksége dönt, ahová be kíván lépni. *Az új tag felvételéhez az írásbeli tagfelvételi kérelem benyújtása után három – legalább egyéves tagviszonnal rendelkező – tag írásbeli ajánlása szükséges.* (6.§ 3) A Szövetség képviselőinek nincs szükségük ajánlásra a belépésnél. A

---

¹ A Fidesz – Magyar Polgári Szövetség Alapszabálya, 2003. május 17.

döntéshozó szervek a következő ülésükön vagy legkésőbb 90 napon belül döntenek, s értesítik 8 napon belül az érintettet.

Amennyiben a tagjelölt vagy a Szövetség bármely másik tagja nem ért egyet a döntéssel fellebbezést nyújthat be az Országos Választmány Elnökségének 15 napon belül. A kézhezvételtől számított 15 napon belül a meghallgatások után dönt a testület. Amennyiben a területi választmány jelöl ki egy helyi szervezetet a belépni szándékozónak (mivel településén nincs helyi szervezet) a helyi szervezet fellebbezése is ide kerül. A Kongresszus vagy az Országos Választmány Elnöksége közvetlen eljárással is felvehet személyeket a lakóhelye vagy munkahelye szerinti helyi szervezetbe. Ezen döntések érvényességéhez azonban szükséges a helyi szervezet és a területi választmány egyetértése. Ilyen esetekben azonban már nem lehet fellebbezni, kifogást emelni.

A tagsági viszony a legsúlyosabb esetekben kizárással is megszüntethető. A kizárási eljárást 5 tag vagy a kizárási eljárásban egyéb hatáskörrel nem rendelkező testület írásban kezdeményezheti, de indoklással együtt. A kizárandó tag helyi szervezetének kell benyújtani, az köteles 15 napon belül a területi választmányhoz továbbítani, mellékelheti az állásfoglalását. A területi választmány a kézhezvételt követő ülésén dönt, az ülésre meg kell hívni a kizárandó tagot és a javaslattevőt is. Amennyiben jelen van szóban, távolléte esetén 8 napon belül értesíteni kell az érintettet. Fellebbezni az Etikai Bizottsághoz lehet a területi választmány döntését követő 15. napon belül. A bizottságnak 15 nap áll rendelkezésére, hogy javaslatával továbbítsa azt az Országos Választmány Elnökségének, ami a

kézhezvételt követő ülésen helybenhagyja vagy indokolt esetben javaslatot tesz az első fokú döntés megváltoztatására az Országos Választmánynak, ami a végső döntést meghozza. A tagsági viszony a területi választmány kizáró döntését követő 15. napon lép életbe, fellebbezés esetén az Országos Választmány döntésének napján. Az első fokon kizárt tag jogait az eljárás befejezéséig nem gyakorolhatja, a kizárt tag befizetett tagdíjának visszatérítésére nem tarthat igényt. Amennyiben a kizárást az Országos Elnökség tagjával szemben kezdeményezik első fokon az Országos Választmány Elnöksége jogosult dönteni, fellebbezését a kizárás esetén az Ügyvezető Elnökségen keresztül nyújthatja be a Kongresszusnak 30 napon belül, ami esetében a legfőbb döntéshozó. Országos Elnök és az Országos Választmány elnöke ellen csak visszahívásuk után lehet kizárási eljárást folytatni. Egy már kilépett tag visszalépése az Országos Választmány Elnöksége előzetes engedélye alapján a helyi szervezet közgyűlésén a résztvevők 2/3-os támogatásával illetve a tagozat országos elnökségének egyhangú támogatásával vehető fel, amennyiben a tagot kizárták, kilépett, belépett más pártba vagy bírói ítélet mellékbüntetéseként a közügyektől eltiltották.

A Szövetség helyi szervezetek hálózatából épül föl. Egy helyi szervezet létrehozásához 10, háromezer fő alatti település esetén 5 tisztségre választható tag hozhat létre. Az alakuló ülés jegyzőkönyvének másolatát el kell küldeni a területi választmánynak, ami a következő ülésén nyilvántartásban veszi a helyi szervezetet. A következő 15 napban a döntés ellen a Szövetség bármely tagja, illetve az eljárásban nem érintett, hatáskörrel

nem rendelkező testület, írásban indokolt fellebbezhet az Országos Választmány Elnökségéhez. A helyi szervezet megszűnik, abban az esetben, ha taglétszáma a szükséges alá esik, illetve az Országos Választmány Elnöksége kimondja a felosztatását, vagy megállapítja megszűnését. Mindkét esetre az Ügyvezető Elnökség vagy a területi választmány tehet írásban indokolt javaslatot. Ezen javaslat megtételére a Szövetség bármely tagja illetve az Országos Választmány és elnöksége kivételével, bármely testülete jogosult. Amennyiben a helyi szervezet megszűnt a volt tagoknak 15 nap áll rendelkezésükre, hogy benyújtsák tagfelvételi kérelmüket, amiről a választókerületi elnök véleményének kikérésével az Országos Választmány Elnöksége dönt. Szabályozza az Alapszabály, hogy mikor beszélünk felosztatásról, mikor megszűnésről. Utóbbi az, ha a területi választmány javaslatát megelőző 12 hónapban nem folytatott tevékenységet a helyi szervezet. Minden más esetben felosztatásról beszélhetünk.

A helyi szervezet belső életét a közgyűlés szabályozza, amit évente négyszer meg kell tartani. Jegyzőkönyvét a területi választmánynak kell megküldeni. A közgyűlés jogosult vezetőit kétévi időtartamra titkosan választani. Az üléseken tanácskozási joggal részt vehet ezen a Szövetség országgyűlési képviselője, polgármester, alpolgármester valamint az önkormányzati képviselőcsoport vezetője. Kétharmada szavazatával megalkotja és módosítja működési szabályzatát. Határozatképes, ha tagjai egytizede, de legkevesebb 5 fő jelen van. Kötelező összehívni, ha tagjainak egyharmada, az elnöksége egyharmada, a területi választmány vagy annak elnöksége írásban kéri. Közvetlenül összehívhatja az Országos Választmány,

annak Elnöksége valamint az Országos Ügyvezető Elnökség. Az elnökség tagja, tagjai visszahívhatóak a helyi szervezet egyötöde, de legalább három tag írásos indoklásával. Az elnök képviseli a választókerületi tanácsban.

A 2002-es elvesztett választások után hozták létre a választókerületi szervezetet, melynek tagjai a helyi működő szervezetek elnökei, polgármesterei, országgyűlési képviselői, társszervezetek küldöttei. Munkáját a választókerületi elnök vezeti, akit a választókerületi tanács javaslata alapján a Szövetség Elnöke nevez ki. Amennyiben nem ért egyet a javasolt személlyel végső soron az Ügyvezető Elnökség dönt a posztról. Megbízatása határozott időtartamra szól, illetve a kinevezése visszavonásáig.

A fenti testület mellett párhuzamosan működik a választmány, amely az egy megyében, illetve a fővárosban működő helyi szervezetek egyeztető és döntéshozó fóruma az Alapszabály szerint. Tehát, amíg a választókerületi szervezet egy-egy választókerületet fed le, addig a választmány akár több országgyűlési választókerület fölötti szerv. Tagjai ennek megfelelően a választókerületi szervezetek által delegált 2-2 fő, a fővárosban a helyi szervezetek elnökei, a megyei és fővárosi közgyűlés tagjai, a háromezer főnél népesebb települések polgármesterei, alpolgármestere, a Szövetség megyei jogú városaiban működő képviselői csoportok vezetői. Az országgyűlési képviselők, a Szövetség tagozatainak területi elnökei és a társszervezetek egy-egy küldötte. A területi választmány önálló politikát folytathat, megválasztja titkosan elnökségét, részt vesz a Szövetség önkormányzati és országgyűlési képviselőjelöltek kiválasztásában, illetve a kampányban

segédkezik. Elnöke összehívja az elnökség és a területi választmány üléseit, küldöttként részt vesz az Országos Választmány ülésein.

Szintén a 2002-es bukás után létrehozták a tagozatokat a Fideszen belül. Összehasonlítva az első 1988-es Alapszabályhoz megállapítható, hogy akkor a csoportok, bármely csoportképző elv alapján lehetett létrehozni és nem voltak kötelesek területi elvek alapján működni. Ehhez a gyakorlathoz tértek most vissza annyiban, hogy a tagozatok sem területi elvek alapján épülnek fel, hanem az azonos élethelyzetű vagy hasonló jellegű tevékenységet folytatók hoznak létre. A Szövetség felépítésének megfelelően léteznek tagozatok országos tanácsa és tagozatok területi tanácsa (a „pártnál” ezeket választmánynak hívják). Létrehozásuk célja feltehetően az volt, hogy ezáltal szívják el a többi párttól a tagságukat, hisz aki a tagozat tagja nem feltétlenül tagja a Szövetségnek. Ezen tagozatok önállóan választják elnökeiket, elnökségüket tagjaik közül. Másik fontos következménye (de lehet, hogy inkább oka) a tagozati rendszernek, hogy általa az Országos Választmányba illetve a Kongresszusba új tagokat delegálnak, akik egyensúlyozni tudják a régebbi tagok esetleges túlsúlyát. Figyelembe véve, hogy az Országos Választmány elnöke hívja össze a tagozatok első ülését, az Országos Választmány jogosult új tagozatokat létrehozni és szintén az Országos Választmány dönthet arról, hogy milyen részesedés illeti meg a tagozatokat a Szövetség költségvetéséből, könnyen a fenti testület befolyása alá kerülhet a tagozati rendszer. Azt azonban, hogy hány tagot delegálhatnak az egyes tagozatok az Országos Elnökség döntheti el.

Az Országos Választmány a Szövetség egyeztető, információs és döntéshozó fóruma. Tagjai az Országos elnökség tagjai, a Szövetség miniszterei, államtitkárai, a főpolgármester, megyei jogú városok polgármesterei, fővárosi kerületek és megyei közgyűlések elnökei amennyiben a Szövetség tagjai. A területi választmányok elnökei, megyei választmányok delegáltjai a megyében található országgyűlési kerületek száma szerint, a Budapesti Választmány 6 delegáltja, a tagozatok országos tanácsai küldöttei és a társszervezetek – Szövetség tag - 5-5 küldötte. A küldöttek visszahívhatóak, illetve elvesztik tagságukat, akik három egymást követő ülésen nem vesznek részt. A legelső ülést a Szövetség elnöke hívja össze, utána az Országos Választmány Elnöke, évente legalább négyszer. Rendkívüli ülést kell tartani ha a Szövetség Elnöke, az Országos Elnökség, az Országos Választmány tagjainak egyharmada vagy két területi választmány vagy valamelyik tagozat országos tanácsa írásban napirendre vonatkozó javaslattal indítványozza az Országos Választmány Elnökségénél. Különleges feladatai közé tartozik, hogy dönt a Szövetség jelképeiről, tagjai kétharmadának támogató szavazatával kötelező döntést hoz a helyi szervezetek, a területi választmányok, a választókerületi szervezetek, a tagozatok és az Országos Elnökség számára. Koalíciós tárgyalások kapcsán egyetértési jogot gyakorol, megválasztja titkosan elnökét, elnökségi tagjait, értékeli az országgyűlési képviselő csoport munkáját és ajánlásokat tehet.

A Szövetség napi ügyeiben az Országos Elnökség dönt, Tagjait nem közvetlen választás útján nyeri, hanem hivatalból tagjai, így egy viszonylag szűk kör kerülhet ide. A Szövetség Elnöke (a Kongresszus választja), a

Kongresszus által választott két alelnök, az Országos Választmány Elnöke (az Országos Választmány választja), az Országgyűlési képviselőcsoport vezetője, a Szövetség Európai Parlamenti frakcióvezetője, a tagozatok elnökei, a Szövetség miniszterelnöke (vagy volt), az Országgyűlés Szövetség tag elnöke (vagy alelnöke), az Európai Parlament Szövetség tag elnöke (vagy alelnöke), Európai Néppárt Szövetség tag elnöke (vagy alelnöke). Feladatai közül a képviselőválasztásban való részvétel, a Szövetség vagyonának kezelése, az országos alapítványok létrehozása és az Alapszabály tervezetének előkészítése a legerősebb jogköre. Még ennél is szűkebb kör azonban az Ügyvezető Elnökség, melynek csak öt tagja van: Szövetség Elnöke, a két alelnök, az Országos Választmány Elnöke és az Országgyűlési képviselőcsoport vezetője. Feladatuk az éves költségvetés elkészítése (amit beterjeszt elfogadásra az Országos Választmánynak), a Szövetség hivatalainak és szervezeteinek működtetése, a Szövetség Elnökének javaslatára (aki maga is tagja az Ügyvezető Elnökségnek) kinevezi és felmenti a pártigazgatót, a gazdasági igazgatót és a Szövetség alkalmazásában álló gazdálkodó szervezetek vezetőit illetve a ráruházott egyéb jogkörök ellátása. A Szövetség Elnöke a fentebb említett javaslattételen túl összehívja az Országos Elnökség, az Ügyvezető Elnökség üléseit, szervezi azokat és gondoskodik a határozataik végrehajtásáról. Gyakorolja a munkáltatói jogokat az említett személyek felett és felügyeli a szövetség hivatala, a Szövetség tulajdonában lévő gazdálkodó szervezetek, intézmények tevékenységét.

A Szövetség legfelsőbb tanácskozó és döntéshozó fóruma a Kongresszus, aminek idejéről, helyéről az Országos Választmány dönt.

Minden helyi szervezet egy főt delegálhat, illetve minden megjelent tíz fő után további egyet, míg a tagozatok 10-10 főt. Kétévente tisztújító Kongresszust kell tartani, rendkívüli pedig, ha a Szövetség Elnöke vagy az Országos Elnökség kéri vagy lemond, illetve, ha az Országos Választmány tagjainak fele a napirend és a időpont megjelölésével az összehívás mellett dönt. Maga határozza meg napirendjét és ügyrendjét, elfogadja és módosítja az Alapszabályt, megvitatja a képviselőcsoportok munkájáról szóló tájékoztatást. A mandátummal rendelkező tagok kétharmadának szavazatával dönt a Szövetség feloszlásáról, a szétválásról illetve más politikai szervezettel való egyesülésről.

A továbbiakban táblázatok segítségével hasonlítjuk össze az egyes szervezetek főbb jogköreit az 1988-as és a 2003-as alapszabályok alapján. Először a megnézzük milyen előzetes feltételeknek kell megfelelniük azoknak, akik tagok szeretnének lenni. Majd a belépési és kizárási eljárást vizsgáljuk, végül pedig az országos testületeket, szervezetek: a Kongresszust, az Országos Választmányt és az Országos Elnökséget. A táblázatokban foglaltak alapján megnézzük melyek azok a hatáskörök, amelyek eltűntek 2003-ra és melyek azok, amelyek újak az 1988-ashoz képest. Ez alapján megítélhetjük, hogy erősebbé vagy gyengébbé vált egy szervezet az évek alatt.

Először a tagsági feltétel rendszer vetjük össze. Az eredeti 1988-as négy feltétel lényegében megtalálható a 15 évvel fiatalabb verzióban is. Eltörölték a 35. éves felső korhatárt, hisz alapító tagjai is elérték és már rég nem korosztályos párt. Ennek megfelelően míg 1988-ban más politikai

Tagság feltétele	
1998	2003
magyar állampolgár vagy letelepedési engedéllyel rendelkező	16. életévét betöltött, cselekvőképes, magyar állampolgár
életkora a 16. és a 35. év között van	állandó magyarországi letelepedési engedéllyel rendelkező nem magyar állampolgár vagy EU valamely tagállamának cselekvőképes állampolgára, feltéve:
elfogadja a Szövetség Alapító Nyilatkozatát, Szervezeti és Működési Szabályzatát	elfogadja a Szövetség Elvi Nyilatkozatát, programját, Alapszabályát
	nem tagja más pártként bejegyzett szervezetnek
	nincs fennálló körülmény, amely az Alapszabály szerint tiltaná ezt
	megfelelő tagfelvételi eljárás során felvételt nyert

1. táblázat: Fiatal Demokraták Szövetsége Alapszabálya I. Fejezet 1.§-a (1988.október.2.) és a Fidesz - Magyar Polgári Szövetség Alapszabály 5.§ (1) (2003.május.17.)

ifjúsági szervezetnek nem lehetett tagja, mára más párt lett a feltétel. Az Alapító Nyilatkozat elfogadása helyett az Elvi Nyilatkozat került, hisz átment egy jelentős arculat változáson a Szövetség és az eredeti dokumentumokban foglalt elvek régen nem azonosak a Szövetség napjainkban vállalható elveivel.

Belépés				
	1988	2003		
kihez	helyi csoport	helyi szervezet	tagozat országos elnöksége	területi választmány
feltétel		három, egyéves tagsági viszonyal rendelkező írásos ajánlása		
ki dönt	helyi csoport	helyi szervezet közgyűlése	tagozat elnöksége	területi választmány
fellebbezés		Országos Választmány Elnöksége		

2. táblázat: i.m. II. fejezet 3.§ (2) és IV. fejezet 2.§ (6) ill. i.m. 6.§, 7.§

Az évek során a kezdeti elképzelések ellenére a csoportok mégis területi alapon valósultak meg. Azonban amennyiben egy településen nincs még helyi szervezet a belépni szándékozónak a területi választmányhoz kell benyújtania a kérelmét. A tagozati rendszer pedig a kezdeti szakmai csoportok továbbélését biztosítja; tovább bonyolítva a beléptetési rendszert. A fentiek következtében három esetet különböztetünk meg, amelyeknél a döntéshozó is más és más. Hasonló azonban mind három esetben, hogy három tag írásos ajánlása szükséges illetve, hogy végső soron az Országos Választmány dönt. Az eredeti változatban még nem volt szükség ajánlóra illetve a helyi csoport döntése megmásíthatatlan volt.

Taggá válás			
1998		2003	
Kongresszus	legfelsőbb tanácskozó és döntéshozó		
Tanács	koordinációs, döntéshozó és képviselő	Országos Elnökség	irányító, döntéshozó
Választmány	operatív	Országos Választmány	információs, egyeztető és döntéshozó

3. táblázat: i.m. alapján

Mielőtt a kizárási eljárásra is rátérnénk, világossá kell tennünk az egyes szervezetek, fórumok közötti különbségeket a két vizsgált alapszabály nyelvezetében. Mindkét alapszabály legfőbb döntéshozójának a Kongresszust tartja (ezen szerv hatáskörét – mint ahogy a többiét is - később elemezzük). A Tanács a megfogalmazás szerint koordinációs testület, ami 2003-ra Országos Elnökségre lesz keresztelve, az alapszabály szerint ez az irányító testület. A Választmány helyét az Országos Választmány veszi át, előbbi az operatív

testület, amiből információ, egyeztetővé válik. Az okok keresése helyett talán elég, ha most csak annyit jegyzünk meg, hogy majd az MDF-nél látni fogjuk az egyes testületek elnevezéseit, amik mindig az „országos” jelzővel szerepelnek.

Kizárás		
	1998	2003
ki javasolja	bármely tag, csoport	5 tag kizárási eljárásban hatáskörrel nem rendelkező testület
kihez kell benyújtani		helyi szervezet
ki függeszt fel	Tanács	
ki dönt	Kongresszus	területi választmány
fellebbezés		kizárási javaslatot tevő tag, testüle ill. érintett
hol		Etikai Bizottság
döntés		Országos Választmány Elnöksége
végző döntés		Országos Választmány

4. táblázat: i.m. X. fejezet 1.§ ill. i.m. 11.§, 12.§

A következő lépés már valóban a kizárási eljárások összevetése. Az 1988-as alapszabály nem részletezi, ez nem is meglepő, hisz akkoriban még senki sem kilépett, hanem inkább be. Ez természetes, ha figyelembe vesszük, hogy a Szövetség megalakulása körüli időkből való. Idővel azonban fontossá vált a pontos eljárás rögzítése. A Tanács felfüggesztheti a tagot, de semmilyen szabályt nem találunk arra vonatkozóan, hogy kihez kell benyújtani a javaslatot, viszont már ekkor is bárki és bármely csoport kezdeményezhette ezt. Tizenöt évvel később már 5 tag javaslata szükséges ill. a kizárási eljárásban részt nem vevő szervezet. A területi és az Országos Választmány

hozza meg a döntést, tehát szigorítottak az ajánlók körén, de maga a döntés meghozása „lejjebb” került, hisz amíg régebben a legfelső vezetésén át (Tanács) az „egész tagság előtt” folyt a kizárás, mára a középvezetők kezébe került. Már sem a legfőbb döntéshozónak, sem az irányító testületnek nincs szerepe.

Kongresszus	
1988	2003
Költségvetés	Szövetség Alapszabályát elfogadja, módosítja
Tagdíj összege	Szövetség Alapszabályát elfogadja, módosítja
mindent hatáskörébe vonhat (kiv.:feloszlást)	Országos Elnökség, Országos Választmány beszámolóját elfogadja
felfüggeszt tagokat	megvitatja Országgyűlési és Európai Parlamenti Képviselőcsoportja munkáját
Szervezeti és Működési Szabályzatot módosíthatja	megválasztja a Szövetség Elnökét, két alelnökét
meghatározza a Szövetség politikáját	dönt a Szövetség feloszlásáról, szétválásáról, politikai szervezettel egyesüléséről
felülvizsgálja Tanácsot	megválasztja a Mandátumvizsgáló, Ügyrendi- és Összeférhetetlenségi
beszámoltatja a Választmány	és a Számvizsgáló Bizottság tagjait

5. táblázat : i.m. II. fejezet 1.§, 3.§ (1), VI. fejezet ill. i.m. 65.§

Bővül a hatásköre a választások által, hisz itt választják meg a Szövetség elnökét, alelnökeit illetve különböző bizottságai tagjait valamint ezentúl a feloszlítás is hatáskörébe kerül. Gyengül a költségvetés, a tagdíj és a felfüggesztett tagok fölötti döntés elvonásával. Továbbra is az Országos Elnökséget és az Országos Választmányt is ellenőrzi, valamint a jogában áll az Alapszabály és a különböző Szabályok, Nyilatkozatok elfogadása. Új elem a képviselőcsoportok munkájának megvitatása, de ezt nem lehet viszonyítani a

'88-as Alapszabályhoz, hisz akkor még nem volt képviselőjük sehol, tekintve, hogy még az országgyűlési választások előtt készült.

Választmány 1988	Országos Választmány 2003
a vagyonkezelésről gondoskodik	összehívja a Kongresszust
Gazdasági ügyek vitele	dönt a Szövetség jelképéről
tagok adatainak nyilvántartása	Ogy csoport munkáját megvitatja
Információ áramlás	jelölt kiválasztás: önkormányzati, Ogy, EP
Propaganda	megválasztja Etikai Bizottság tagjait
sajtótevékenység	helyi szervezetek, területi választmányok
kapcsolat külföldi és hazai politikai szervezetekkel	és tagozatok költségvetését megszavazza
	dönt a tagdíjak mértékéről
	egyetértési jog Országos Elnökséggel kormány koalícióról
	2/3-os támogatással kötelező érvényű döntéseket hoz helyi szervezetek, választókerületi szervek, területi választmányok, tagozatok és OE felé

6. táblázat : i.m. II. fejezet 2.§, VIII. fejezet 4.§ ill. i.m. 50.§

A kezdeti gyenge jogkörök után a jelenlegi helyzetben már erős szerve a Szövetségnek az Országos Választmány. Új hatáskörébe tartozik a költségvetés megszavazása, tagdíjak mértékének megállapítása, a kongresszus összehívása és a Szövetség jelképéről való döntés. A fentiek közül az első kettőt épp a Kongresszustól „vette át”, a harmadikat pedig a Tanácstól (Országos Elnökség). Három joga miatt vált igazán erőssé. Az első a jelöltek kiválasztásában betöltött erős szerepe. A második a koalíciós megállapodáskor életbe lépő egyetértési joga az Országos Elnökséggel, ami nélkül nem cselekedhet a magasabb szerv. A harmadik pedig a tagjai 2/3-os támogatásával létrejövő kötelező érvényű döntések köre, amelyek kötik a felsorol szervezetet. A kezdeti Alapszabály által rá ruházott jogkörök még kezdetlegesek:

sajtótevékenység, kapcsolat tartás a tagokkal és más politikai szervezetekkel. Mára inkább „befelé fordult” és a Szövetség belső ügyeit intézi.

Tanács	Országos Elnökség
1988	2003
összehívja a Kongresszust, napirendet javasol	jelölt kiválasztás: önkormányzati, Ogy, EP
meghatározza a Választmány feladatait,	kezeli a Szövetség vagyonát, gyakorolja a tulajdonosi jogokat
irányítja, ellenőrzi, beszámoltatja	elkészíti az Alapszabályt és a Kongresszus elé terjeszti
	az Elvi Nyilatkozatot és a Programot a Kongresszus elé terjeszti
	külföldi kapcsolatokról dönt
	alapítványok kuratóriumi tagjait megválasztja

7. táblázat : i.m. VII. fejezet 7.§, 9.§ ill. i.m. 57.§

A legszűkebb vezető testület hatáskörének változásánál kiemelkedő, hogy a külföldi kapcsolatok, a párt vagyon kezelése került e grémium hatáskörébe, míg a Kongresszus összehívásának joga az Országos Választmányhoz került „cserébe”. A jelölt kiválasztásnál szintén erős szerep, valamint az Alapszabály, az Elvi Nyilatkozat valamint a párt program kidolgozásában. Ezeket a kezében tartja. Fordított folyamat figyelhető meg az Országos Választmánnyal (Választmány), hisz az Országos Elnökség a „belső ügyek” kezelésétől a „külső ügyek” felé terjeszkedett.

4.2. Magyar Demokrata Fórum (MDF)

A Magyar Demokrata Fórumot első, Ideiglenes Alapszabálya alapján vizsgáljuk, habár ez számos esetben kezdetleges még a Fidesz előbb tárgyalt dokumentumához képest is. Elég körültekintő azonban a megalakulása és a céljai kapcsán. Rögzíti, hogy Lakiteleken jött létre még 1987. szeptember 27-

én, szervezette alakulását pedig szintén itt egy évvel később szeptember 3-án nyilvánította ki. A 2. pontja értelmében „*független, társadalmi szervezet, szellemi-politikai mozgalom*”. Célja a „*demokratikus Magyarország megteremtésének elősegítése*”, alternatívák nyújtása, nyilvánosság biztosítása a megvitatásukhoz és politikai akciók szervezése hazai és nemzetközi intézmények mozgósításával akár. Szervezeteket kíván létrehozni az ország területén, törekszik a párbeszédre, az együttműködésre és kapcsolatot akar építeni a határainkon túl élő magyarokkal.

Az Ideiglenes Alapszabály megnevezi a fórum Alapító Szervezőit, akik az erkölcsi és a büntetőjogi felelősséget is vállalják tettükért. Ők kilencen egyben az MDF Elnöksége is, ami a legfőbb szerv az MDF I. Kongresszusáig. Egyszerű szótöbbséggel döntenek a szervezeti és tartalmi kérdésekben. Egyhangú szavazással feloszthatja vagy átmenetileg szüneteltetheti az MDF működését. Elnökségi tagok kiválása esetén új elnökségi tagokat választhat, de mindig 9-11 tagúnak kell lennie a testületnek. Feladatai közé tartozik összehangolni a különböző tevékenységeket, képviselni az érdekeket, munkaközösségeket, tanácsadó vagy döntési joggal felruházott testületet hozni létre, amely élére tagokat kér fel. Belső ügyrendet, munkatervet készíteni, adminisztrációra és a tagnyilvántartás vezetésére MDF-tagokat felkérni. MDF-beli tevékenysége miatt hátrányos helyzetbe kerülő tagjainak védelmét ellátni és összehívni az I. Kongresszust, amennyiben a tagság létszáma eléri a 10000 főt, de legkésőbb egy éven belül. (A valóság szerint év végére meghaladta már a tagság a meghatározott tízezret.) A Kongresszuson beszámolni az elvégzett munkájáról, majd önmagát felosztatni. A fentiek

közül az elnökségi tagok választása a „legerősebb” hatásköre, abban az értelemben, hogy ez egy demokratikusan működő szervezetben elképzelhetetlen lenne napjainkban. Jelen esetben azonban fontos megjegyezni, hogy a rendszerváltás, rendszerváltozás előtti viszonyok ezt célszerűsíthették, tekintve, hogy a tagság rohamosan nőtt, egymást még nem ismerték a tagok. Hogyan választhattak volna? Az Elnökség azonban jobban átlátta a tagság személyi összetételét, jó esetben ismerte is őket régebről. (Így került később a testületbe is Antall József Für Lajossal meglévő régi ismeretsége folytán.) Másrészt pedig olyanokkal lehetett így feltölteni az Elnökséget, akikkel együtt tudtak dolgozni ill. megbízhattak bennük. (A későbbi ellentétek Antall és az Alapító Atyák – elsősorban Bíró – között épp ellentmondanak ennek.)

A Magyar Demokrata Fórumnak tagja lehet minden nagykorú magyar állampolgár, hontalan vagy ideiglenes tartózkodási engedéllyel rendelkező személy és a határainkon túl élő magyarok, amennyiben elfogadják az MDF Alapítólevelét és Ideiglenes Alapszabályát. A 14. életévüket betöltötték törvényes képviselőjük írásos hozzájárulásával szintén. Megfogalmazza a dokumentum az „alapító tag”-ság fogalmát is, eszerint aki a lakiteleki tanácskozás óta támogatja, részt vesz a fórumokon, az MDF listáin nevével és lakcímével szerepel, s 1988. október 30-ig belép az MDF alapító tagjának számít.

A tagfelvételi eljárásban már jelentkezik az Ideiglenes Alapszabályban is az átmenetiség képe, abban az értelemben, hogy kezdetben az Elnökség dönt a felvételtől, idővel azonban ezt a jogot a az Elnökség által jóváhagyott

helyi szervezet ill. csoport vezetősége 2/3-os szavazati többséggel bírja. Egy már MDF-tag támogatása szükséges a belépéshez. A döntésről 30 napon belül értesíteni kell a kérelmezőt, de az Ideiglenes Alapszabály nem rendelkezik a fellebbezésről, tehát a döntés véglegesnek tekintendő. A tagsági forma megszűnik halálozással, kilépéssel és kizárással. Utóbbiról szintén az Elnökség dönthet.

A tagok jogai között találjuk a dokumentumokba és a költségvetésbe való betekintést, ami igen nyílttá és tisztává tudja tenni a működést, hisz azt bárki „ellenőrizheti” ezáltal. Szabadon választhatják meg azokat a területeket, ahol tevékenységüket kívánják kifejtetni, bármely tisztségekre megválaszthatók. Javaslatot tehetnek az Elnökségnek és ajánlhatnak új tagot felvételre. Helyi szervezetet, csoportot hozhatnak létre munkahelyi, lakóhelyi és elkülönüléssel, amelyeknek minimum 9 fő a taglétszáma. Az MDF területi vezetőségének irányításával több csoport is létrehozható egy településen, vagy egy munkahelyen. A szervezetek, csoportok képviselőt, vezetőséget választanak és képviselőt küldenek az MDF I. Kongresszusára. A kötelezettségeik közé tartozik a belépéskor fizetendő tagdíj, a rendszeres tagdíj ill. 5 névvel és címmel ellátott boríték, amellyel majd értesíteni tudja a központ a tagokat.

Az Ideiglenes Alapszabály tartalmazza az MDF kiadásait és bevételeit valamint meghatározza a Kongresszus feladatait. Eszerint megválasztja a Választmányt, tisztségviselőit és határoz az Alapszabályról és az MDF munkatervéről. Az Elnökség készíti elő és hívja össze, akkor határozatképes, ha azon a megválasztott küldöttek fele megjelenik. Amennyiben az MDF

megszűnése feloszlással megy végbe más rendelkezés híján a vagyont a Bethlen Gábor Alapítvány javára ajánlja fel. (A BGA tekinthető több szempontból is az MDF előzményének.) Rendelkezik az Ideiglenes Alapszabály érvényességének idejéről is, hisz az I. Kongresszus által elfogadott új Alapszabály életbe lépésekor érvényét veszti.

A Magyar Demokrata Fórum másodjára vizsgált Alapszabálya 2004-es. Az új Alapszabály kiadását nagyban befolyásolta a „Fidesz-párti” képviselőinek kizárása. Ezt bizonyítja, hogy csak néhány módosítás található benne a korábbihoz képest, amik az elnök és a központi vezetés kezébe helyezték az egyrészt az egyes helyi szervezetek felosztásának jogát, - s ezzel megyei elnököt is sikerült kizárni- másrészt a más pártok érdekében közreműködőket – ezáltal az utolsó Alapító Atyát.

A Magyar Köztársaság Alkotmányának 3. §-a valamint a pártok működéséről és gazdálkodásáról szóló 1989. évi XXXIII. Törvény alapján működő párt. A párt megalapítása Budapesten történt 1989, az elődszervezet pedig a már elemzett 1988-as Lakiteleken alakult szervezet volt. A célja továbbra is a magyar nemzet és haza szolgálata, a hagyományokat és a keresztény kultúrát valló korszerű konzervatív párt. A párt jelvénye és székhelye szintén szerepel az Alapszabály.

Az MDF tagja csak olyan személy lehet, aki magyar állampolgár vagy Magyarországon letelepedési engedéllyel tartózkodó nem magyar, nagykorú, cselekvőképes, elfogadja a párt Alapszabályát, a párt testületeinek döntéseit elfogadja és a belépési nyilatkozatot saját kezű aláírásával ellátta. A belépéshez szükséges 2 tag javaslata, ajánlása. Az a helyi szervezet dönt az

ügyben, amelyiknek tagja kíván lenni a jelentkező. A kérelmezőt értesíteni kell, s az értesítés után 15 napon belül jogorvoslattal élhet. A helyi szervezet bármely tagja szintén élhet ezzel a döntést követő 15 napon belül. A végső szót a belépéssel kapcsolatban a helyi szervezet közgyűlése mondja ki. Semmilyen felsőbb testület nem avatkozik bele az eljárásba, ami a helyi szervezetek erős hatáskörét jelzi ez ügyben.

A tagsági viszony halállal, kilépéssel, törléssel, kizárással és a helyi szervezet feloszlásával szűnhet meg. Amennyiben egy volt tag ismét be szeretne lépni új tagfelvételi eljárásban kell részt vennie. Amennyiben kizárás vagy törlés során szűnt meg a tagsága, csak az ok megszűnte után indíthat új tagfelvételt. Ezt a megyei vagy budapesti Etikai és Fegyelmi Bizottság véleményezheti. Kilépést a párt bármelyik testületénél vagy tisztségviselőjénél írásban kell bejelenteni. A kilépés napjának a benyújtás vagy a postára adás időpontját kell tekinteni. Törlés indító okai lehet, ha a tag hat hónapig nem fizeti a tagdíjat, a felszólítás ellenére további 30 napon belül se, ha a taggá válás feltételei megszűnnek vagy a képviselőcsoportban és annak létrejöttében nem vesz részt vagy kilép belőle. Kizárást csak az Etikai és Fegyelmi Szabályzatban meghatározott okok miatt lehet kezdeményezni és az abban foglaltak szerint lehet lefolytatni. Az eljárást a helyi szervezet közgyűlése valamint a párt bármely testülete és tisztségviselője kezdeményezhet.

A tagok azonos joggal rendelkeznek, jelöltet állíthatnak és indulhatnak tisztségekért, azzal a feltétellel, hogy tisztséget csak olyan személy viselhet, aki rendelkezik választójoggal. Véleményével, javaslatával jogosult a párt

bármely testületéhez, tisztségviselőjéhez fordulni. Köteles tagdíjat fizetni és a párt határozatait betartani. Illetékességi területükön belül az országos, megyei vagy fővárosi és helyi testületek határozatai szintén kötelezőek.

A Magyar Demokrata Fórum testületeinek tagjaira általánosan az a szabály érvényes, hogy 2 évig viselik tisztségüket. Amennyiben a tisztújító választások során megválasztott új testület mégse tud felállni, úgy a régi ügyvezetői minőségben marad. Az Országos Választmány a nem Országos Gyűlés által választott tisztségekről tisztújítást rendelhet el. Ha úgy ítéli meg javaslatot tehet az Országos Gyűlésnek rendkívüli tisztújításra, ami a napirendre tűzéssel elfogadja a javaslatot.. Amennyiben az Országos Gyűlés által választott testületekben létszám csökkenés fordul elő új tagot választhat. Az országos elnöki poszt megüresedése esetén pedig 30 napon belül össze kell hívni az Országos Gyűlést, hogy rendezze a helyzetet.

A továbbiakban az egyes testületek hatásköreit vesszük számba. Először a legfelsőbb testületet, az Országos Gyűlést. Az itt meg hozott döntések a párt valamennyi testülete számára kötelező erővel hatnak. Szavazati joggal bíró tagjai a helyi szervezetek küldöttei, az Országos Választmány tagjai, az Országos Elnökség tagjai, az országgyűlési képviselőcsoport párttag tagjai és az európai parlament párttag tagjai. A helyi szervezetek küldötteinek mandátuma egy évig érvényes, a többieké a hivatali idejük végéig. Tanácskozási joggal vesz részt a testület munkájában az Országos Etikai és Fegyelmi Bizottság, az Országos Számvizsgáló Bizottság tagjai valamint az Országos Választmány által meghívottak. Hatásköre kiterjed az Alapszabály módosítására, elfogadására, a politikai program elfogadására, a párt

feloszlatajáról, szétválatajáról való döntésre. Megváltoztathatja a tisztségviselők megbízatajának idejét és kiegészítheti a testületek létszámát. Az elnök és az Országos Választmány írásbeli valamint az Országos Etikai és Fegyelmi Bizottság és az Országos Számvizsgáló Bizottság szóbeli beszámolóját. Dönt továbbá az országgyűlési képviselőcsoport írásbeli beszámolójáról is. Hatáskörét gyengíti, hogy egyes ügyekben az Országos Választmány javaslata alapján dönt, ezáltal egy már előre látható döntést mond csak ki. Ilyen az ügyrendje és napirendje elfogadása, az elnök, az Országos Elnökség, az Országos Etikai és Fegyelmi Bizottság valamint az Országos Számvizsgáló Bizottság tagjainak megválasztása.

A következő testület a politikai és szervezeti döntéshozó, az Országos Választmány, amely két Országos Gyűlés között jogosult döntéseket hozni. Tagjai a megyei és a budapesti választmányok elnökei, a megyei országgyűlési választókerületek számától függő küldöttek, a Budapesti Választmány 16 tagja, az országgyűlési képviselőcsoport 10 %-a, az Országos Elnökség tagjai valamint az Ifjúsági Demokrata Fórum 2 küldötte, aki az MDF tagja is. Tanácskozási joggal ugyanazok, akik az Országos Gyűlésen. Hatásköre rendkívül széles, hisz kötelező érvényű döntéseket hozhat, megállapítja a tagdíj összegét, jóváhagyja a költségvetést, az Országos Gyűlés által választott testületek létszámát kiegészítheti. Számos esetben más testülettel együtt dönt, s ezek közül a legfontosabb 2004 során a választmányok javaslatára és az Országos Elnökség véleménye alapján a helyi szervezetek feloszlataja, felfüggesztése és újjáalakítása. Országgyűlési és Európai Parlamenti választások alkalmával a listán szereplőkről és azok

sorrendjéről dönt az Országos Elnökség javaslatára. Szintén ezen testület javaslatára megalkotja és módosítja a Választási Szabályzatot, az Etikai és Fegyelmi Szabályzatot és a Pénzügyi és Gazdálkodási Szabályzatot. Megvitatja és elfogadja az Országos Elnökség és az országgyűlési képviselőcsoport félévenkénti beszámolóját, jóváhagyja a párt társadalmi és gazdasági szervezeteinek tevékenységét. Másodfokon dönt a párt tisztségviselőinek és parlamenti képviselőinek fegyelmi ügyeiről. Egyetértési jogot gyakorol mindazon választások alkalmával, amik megilletik az országgyűlési képviselőcsoportot. Önkormányzati választások alkalmával a Budapesti Választmány javaslatára dönt a főpolgármester-jelölt személyéről. Az Országos Elnökség javaslatának figyelembe vételével dönt a koalíciós szerződésekről, a miniszterelnök-jelölt személyéről, a köztársasági elnök jelölt személyéről, valamint állást foglal a konstruktív bizalmatlansági indítvány lehetőségéről és az Alkotmány módosításáról is. Ezek alapján egy erős Országos Választmány léte bontakozik ki az MDF esetén, amely nagyon széles körben hozhat döntéseket, igaz számos esetben más testület javaslatára, mintegy csak szentesíti a döntést.

A Magyar Demokrata Fórum folyamatosan működő operatív testülete az Országos Elnökség. A tizenegy tagjából nyolcat az Országos Választmány és a megyei, fővárosi választmányok által ajánlottak közül választja meg az Országos Gyűlés. A párt elnöke hivatalánál fogva tagja, akárcsak az Országos Választmány elnöke és az országgyűlési képviselő csoport vezetője. Összességében a tizenegy tagból kilencet az Országos Gyűlés, egyet az Országos Választmány, egyet pedig a parlamenti frakció juttat be.

Tanácskozási joggal az Országos Elnökség póttagjai, az IDF elnöke és a meghívottak vehetnek részt. Ez is jelzi az MDF-en belül az ifjúsági társszervezet súlyát, hisz elnöke az Országos Elnökség, további két tagja pedig az Országos Választmány munkájában vehet részt. Feladatai közt szerepel az előző testületek határozatainak végrehajtása, éves költségvetés elkészítése, országgyűlési és európai választások esetén javaslatot tesz az Országos Választmánynak a listákról, egyéni választókerületek esetén egyetértési jog gyakorlását javasolja az Országos Választmánynak, megbízza és felmenti a pártigazgatót, valamint irányítja és koordinálja a testületek, helyi szervezetek munkáját és a választási kampányt. Tulajdonképpen dönt a listákról és az egyéni indulókról, majd jóváhagyás végett az Országos Választmány elé terjeszti azokat. Indítványozza az Országos Választmánynál az Országos Gyűlést, ami végső soron azt jelenti, hogy dönt az összehívásáról.

A továbbiakban a megyei, budapesti választmányokkal foglalkozunk, amelyeknek tagjai a választókerületi egyeztető fórumok küldöttei, a megyében élő országgyűlési képviselők, polgármesterek, alpolgármesterek, megyei közgyűlés elnöke, alelnöke valamint az IDF elnöksége által delegált két fő amennyiben tagjai a pártnak. Tanácskozási joggal ugyanazon szervek megyei vezetői, akik az Országos Választmánynak és Gyűlésnek. Legfontosabb hatásköre a választások alkalmával van, hisz a választókerületi egyeztető fórumok véleményét figyelembe véve dönt az egyéni képviselő jelöltekről, megyei és fővárosi listáról pedig javaslatot tesznek. Önkormányzati választások idején az Országos Választmány egyetértésével az induló

jelöltekről és a listán elfoglalt helyeikről. Ezen felül a területükhöz tartozó helyi szervezetek munkáját koordinálják, a felfüggesztésükről javaslatot tesznek az Országos Választmánynak.

A Magyar Demokrata Fórum helyi politikájának megjelenítője a helyi szervezet. Egy közigazgatási településen csak egy helyi szervezet létezhet, de több település, vagy önálló önkormányzattal rendelkező településrész helyi csoportjai közös helyi szervezetet alakíthatnak. Az alakuló ülésen el kell fogadniuk az Alapító Nyilatkozatot, valamint öt tag írásbeli alapító nyilatkozata szükséges a létrehozáshoz. Ezeket a megyei választmány elnökének meg kell küldeni, aki javaslatával ezt a párt elnökéhez továbbítja, aki az alapítást elfogadó nyilatkozatot kiadja. Amennyiben nem adja ki, úgy bármelyik alapító tag fellebbezést nyújthat be Országos Választmánynál, aminek döntése végérvényes. Hatáskörébe tartozik, hogy választások alkalmával javaslatot tesz a választókerületi egyeztető fórumnak az egyéni választókerületben, illetve a listán indulókról. Önkormányzati választások alkalmával egyénileg dönt a polgármesterjelölt, a képviselőjelöltek és a helyi listán szereplőkről, kivéve a megyei jogú városi és a fővárosi polgármesterjelölteket. Helyi szinten a párt politikájának megjelenítője, dönt a tagfelvételről.

A választókerületi egyeztető fórumok az egy egyéni választókerületben lévő helyi szervezetek elnökeiből és delegált tagjaiból áll. Feladata az országgyűlési választások alkalmával a saját egyéni választókerületében a jelölt állítása valamint a kampányban való aktív részvétel. A megyei és budapesti választmányba küldötteket választ ezen felül.

A továbbiakban az 1988-as Ideiglenes Alapszabály és a 2004-es Alapszabály összehasonlítását végzem el, amennyire ez lehetséges, hisz számos testület az első dokumentumban még nem is szerepelt.

Tagság feltétele	
1988	2004
nagykorú	nagykorú
magyar állampolgár vagy	cselekvőképes
hontalan/ideiglenes tartózkodási engedéllyel rendelkező	magyar állampolgár
határon túli magyarok	letelepedési engedéllyel rendelkező
elfogadják az Alapítólevelet	elfogadja az Alapszabályt
elfogadják az Ideiglenes Alapszabályt	a testületek döntéseit betartja
14. életévüket betöltők, ha törvényes képviselője hozzájárul	belépési nyilatkozatot saját aláírásával ellátja

8. táblázat : A Magyar Demokrata Fórum Ideiglenes Alapszabálya 8.1, 8.2 (1988.szeptember.3.) ill. A Magyar Demokrata Fórum Alapszabálya 7.§ (2004)

Az 1988-as változatban még taggá válhattak a határon túl élő magyarok, a 2004-es változat már nem tartalmazza ezt a lehetőséget. Szintén eltűnt a 14. életévüket betöltők tagsága, ők jelenleg az IDF keretein belül kapcsolódhatnak a párthoz. Új feltétel azonban a testületek döntéseinek a tag alávetése, illetve már az Alapszabály is tartalmazza, hogy saját kezűleg alá kell írni a belépési nyilatkozatot. Utóbbi inkább csak formális feltétel, mint komoly kritérium.

Belépési eljárás		
	1988	2004
ajánló	egy tag ajánlása	két tag ajánlása
ki dönt	a helyi szervezet vezetősége dönt	helyi szervezet elnöksége dönt
fellebbezés		kérelmező vagy
		helyi szervezet bármely tagja
végső döntés		helyi szervezet közgyűlése

9. táblázat : i.m. 8.4.1, 8.4.3 ill. i.m.8.§

Három változás történt a belépési eljárásban. Az első, hogy a kezdeti időkben elég volt egy tag ajánlása, ami mára megduplázódott. Második, hogy 1988-ban a helyi szervezet elnöksége döntött és ez volt a végső döntéshozó is. A harmadik az előbbivel van kapcsolatban, hisz lehetőség van jogorvoslattal élni, a kérelmezőnek ill. a helyi szervezet bármely tagjának. Így napjainkban a végső döntést már nem a helyi szervezet elnöksége, hanem a helyi szervezet közgyűlése hozza. Ez rendkívül erős jogkör, semmilyen felsőbb testület nem avatkozik bele a helyi szervezet döntésébe. Azáltal, hogy a helyi szervezet közgyűlése dönthet a helyi szervezet hatásköre egyáltalán nem csökkent, csak más testülete lépett elő végső döntéshozóvá. Az ez irányú ügyeket nem tolják felfelé, hanem „házon belül lerendezik”.

Kizárás		
	1988	2004
kezdeményező		helyi szervezet közgyűlése bármely testület bármely tisztségviselő
dönt	Elnökség	

10. táblázat : i.m. 9. ill. i.m. 9.§/5/

A kizárást 1988-ban az Elnökség mondhatta ki. Akárcsak a már elemzett Fidesznél, az MDF-nél se jelent meg az első dokumentumban a pontos menete a kezdeményezéstől a fellebbezésen át a végső döntésig. Az újabb alapszabály már megnevezi, hogy kezdeményezője a büntetésnek a helyi szervezet közgyűlése, a párt bármely testülete ill. a párt bármely tisztségviselője lehet. Viszont az Alapszabály nem, csak az Etikai és Fegyelmi Szabályzat tartalmazza az eljárás pontos menetét. Láthattuk, hogy mind a belépésnél, mind a kizárásnál a helyi szervezet közgyűlése kapott jogköröket 2004-re. Elmondhatjuk ez alapján, hogy ez a testület növelte hatásköreit, ráadásul egy

nagyon is fontos területen. A tagok beléptetése és kizárása minden pártnál rendkívül fontossá válik a hatalmi harc közben.

Kongresszus 1988	Országos Gyűlés 2004
megválasztja a Választmányt és tisztségviselőit	Alapszabály megállapítása, módosítása
	politikai program elfogadása
határoz Alapszabályról és az MDF munkatervéről	felosztatás, szétválás, egyesülés
	tisztségviselők kétévi megbízatásának változtatása
	elnök, OV írásbeli beszámolójának elfogadása
	OEFB, OSZB, egy-i képviselőcsoport szóbeli beszámolójának elfogadása
	Döntés amelyeket OV elé terjeszt
	OV javaslatára az elnök, és az OE megválasztása

11. táblázat : i.m. 13. ill. i.m. 14.§/4/

A legfelső döntéshozó testület elnevezése kezdetben Kongresszus volt, majd az Országos Gyűlés nevet vette át. Az első Ideiglenes Alapszabály még nem rögzíthette pontosan jogköreit, még csak a tervezett jogköreit sorolta föl. Ezek szerint az Országos Választmányt és a párt tisztségviselőit is itt választották ill. párt programját és Alapszabályát itt kellett elfogadtatni. Napjainkban azonban már konkrétan körülhatárolt a feladata és jogköre. Az Alapszabályt továbbra is megváltoztathatja, de már nem itt választják az Országos Választmányt, helyette a párt elnökét és az Országos Elnökséget – igaz csak az Országos Választmány javaslatára. Ezáltal a legfelsőbb vezetők nyerik innen tisztségüket. Az elnök és az Országos Választmány írásbeli valamint az OEFB, az OSZB és az országgyűlési képviselőcsoport szóbeli beszámolóinak elfogadása is itt zajlik. Ezenkívül dönt a párt felosztatásáról, szétválásáról, egyesüléséről más szervezettel.

Országos Választmány
2004
kötelező döntéseket hoz a többi testületre nézve
megállapítja a tagdíj összegét
javaslatot tesz OGY összehívására, napirendjére, ügyrendjére
megyei választmányok ügyrendjeit jóváhagyja
OE javaslatára dönt a testületek létszám csökkenése esetén az új tagokról
megvitatja, jóváhagyja OE félévenkénti beszámolóját
megvitatja az ogy képviselőcsoport félévenkénti beszámolóját
másodfokon dönt az országos testületek és
a parlamenti képviselők etikai és fegyelmi ügyeiben
választások alkalmával dönt a listákról
választások alkalmával egyetértési jogot gyakorol az OE-vel egyénikben
a BV javaslatára dönt a főpolgármester-jelölt személyéről
dönt az OE javaslatának figyelembe vételével:
pártszövetségi és koalíciós ügyekben
miniszterelnök-jelölt személyéről
köztársasági elnök jelölt személyéről
állást foglal az OE javaslatának figyelembe vételével:
konstruktív bizalmatlansági indítvány előterjesztéséről
Alkotmány módosításról
OE javaslatára megalkotja a Választási Szabályzatot,
az Etikai és Fegyelmi Szabályzatot
és a Pénzügyi és Gazdálkodási Szabályzatot

12. táblázat : i.m. 16.§

Az első elemzett dokumentumunkban nem szerepel semmilyen utalás Országos Választmányról, vagy valami erre emlékeztető, vagy ezt pótló testületről. Mivel már egyszer elemeztük, újból nem részletezem jogköreit. Azonban mégis külön szerepel a dolgozaton belül az elemzés és a táblázat, abból a célból, hogy így egymás után, táblázatokon is szemügyre lehet venni a testületek jogköreit. Látható, hogy az Országos Választmány rendkívül erős jogkörökkel van felruházva, az egyes testületek beszámolóinak elfogadásától a választások alkalmával élő hatásköréig. A koalíciókötés, a köztársasági elnök személye, a miniszterelnök-jelölt személye, az Alkotmány módosítás ill. a konstruktív bizalmatlansági esetén fennálló hatásköre azonban mégis figyelemre méltó.

Elnökség	Országos Elnökség
1988	2004
feloszlítás, átmeneti szüneteltetés	határozatok végrehajtása
új elnökségi tagok megválasztása	koordinálja a párt és a frakció közti együttműködést
MDF munkatervének kidolgozása	indítványozza az Országos Gyűlés összehívását
Tagnyilvántartás	elkészíti az éves költségvetést
költségvetés kezelése	javaslatot az OV-nek a választások alkalmával a listákról
dokumentumok tárolása, készítése	OV-nek javaslatot tesz az egyetértési jog gyakorlására az egyéni indulóknál
összehívja a Kongresszust	
összehangolja az MDF valamennyi tevékenységét	irányítja a kampányt
	elnök javaslatára megbízza és felmenti a pártigazgatót
	alapítványok, gazdasági szervezetek esetében gyakorolja a tulajdonosi jogokat

13. táblázat : i.m.7. ill. i.m. 18.§

Az Elnökség elnevezés az idők folyamán Országos Elnökségre változott. Továbbra is feladata összhang teremtése a különböző testületek között. A többi jogköre azonban már megváltozott, hisz 1988-ban a napi ügyeknél a dokumentumok tárolása, a tagnyilvántartás szerepelt első számú célként. A legfelsőbb döntéshozó testület összehívásában akkor is és ma is szerepet kap. Jelentős jogkörökkel bír még a választások alkalmával, hisz javasolja az OV-nek az egyetértési jog gyakorlását az egyéni indulók esetében ill. javasolja a lista elfogadását. Tekinthejtük ezt úgy, hogy eldönti kik indulnak és milyen sorrendben szerepelnek a listán, majd a döntés kimondását átengedi az Országos Választmánynak.

4.3. Magyar Szocialista Párt (MSZP)

A Magyar Szocialista Munkáspárt újjáalakulásával jött létre a Magyar Szocialista Párt 1989. októberében. A történelmi előzmények továbbvitele folytán a kezdeti alapszabály sokkal részletesebb a korszak többi pártjának, szövetségének hasonló dokumentumainál.

Az alapvető értékek ugyanazok, viszont az új párt kinyilvánítja, hogy elfogadja az alkotmány keretei között maradást és nem törekszik a kizárólagos hatalomra. Saját megfogalmazása szerint a munkájuk alapján jövedelemben részesedők, a kisvállalkozók pártja, amely támaszkodik a különböző nemzedékek tagjaira, férfiakra és nőkre, épít a magyarság történelmi hagyományaira. Az emberi fejlődés egyetemes értékeit, a humanizmust vállaló marxista szellemű párt. Ha a fentieket összevetjük az MKP, az MDP majd az MSZMP párt dokumentumaival láthatjuk, hogy hasonló ideológiai körből meríti mondanivalóját az MSZP is.

A pártnak tagja lehet minden 17. életévét betöltött magyar és nem magyar állampolgár, aki a párt programját, alapszabályát elfogadja, valamelyik alapszervezet tagjai közé fogadja és semmilyen törvény korlátozza ezen jogát, más pártnak azonban nem lehet tagja. A pártba jelentkező bármely alapszervezethez beadhatja belépési nyilatkozatát, s ha a tagság nem emel kifogást el is nyeri azt. A tagság felfüggeszhető és szüneteltethető. Kizárással csak fegyelmi eljárás lefolytatása után lehet büntetni a tagot. Kilépés vagy a tagsági díj három hónapos elmulasztása esetén szűnik meg a tagsági viszony. A pártból kizárt vagy kilépett tag újra csak egy év

múlva vehető fel. Az alapszabály ismeri még a pártoló tagság fogalmát is, amit azok kapnak, akik bejelentik ez irányú szándékukat valamelyik alapszervezetnek és az elfogadja, valamint más pártnak nem tagja. Azonban azt nem részletezi az alapszabály, hogy milyen feladatokkal, kötelezettségekkel jár ez a tagsági forma.

A párt minden tagja azonos jogokkal rendelkezik, hisz mindenki megválasztható minden tisztségre, a személyére vonatkozó javaslatokat megismerheti, személyi kérdésekben dönthet, ismerheti a párt vagyoni helyzetét, ha párt tevékenysége miatt hátrányos helyzetbe kerül a párt védelmét kérheti. Kötelessége a felelősségteljes magatartás, a párt népszerűsítése, a szolidaritás igénye párt társai felé és a problémák párton belüli kezelése ameddig csak lehet. Az egyes döntést hozók 10 %-ának támogatásával a kisebbségi véleményüket a párton belül közé kell tenni.

A párton belüli választás és választhatóság alapelvei között szerepel, hogy minden párttag bármely tisztségre választható, a választottak választóik által visszahívhatóak, a testületek nem egészíthetik ki magukat kooptálás útján. Egyetlen párttag se viselhet két tisztséget. Az alapszabály ismeri a pártszavazás intézményét, amely abban az esetben tartható, ha a válasz egyértelműen elutasítható vagy elfogadható. Az illetékes testület köteles elrendelni, ha a nyilvántartott párttagok 10 %-a, vagy az ott működő testületek 25 %-a támogatja. A pontos menetrendeket a választási szabályzat tartalmazza.

A Magyar Szocialista Párt felépítésének alapvető közösségei az alapszervezetek, amelyek bármilyen rendező elv szerint létrejöhetnek, ajánlott

az országgyűlési képviselői körzetek szerinti lakóhelyi szerveződés. Minimális létszámuk három fő, a megalakulást az illetékes területi testületnek be kell jelentenie. Az alapszervezetek titkárt, pénztáros valamint vezetőséget választhatnak, teljes jogú fóruma pedig a taggyűlés, kizárólagosan ez hozhat határozatot, dönthet személyi kérdésekben, új tagokkal kapcsolatban ill. fegyelmi vétség megállapításáról és pártbüntetésről. Az egyes alapszervezetek közös pártszervezeteket hozhatnak létre, amelynek hatásköréről összevont taggyűlésen dönthetnek. Az alapszervezetek működését – amennyiben az alapszabállyal ellentétesen működik – az Országos Egyeztető Bizottság felfüggesztheti vagy megszüntetheti. Ezzel a lehetőséggel az alapszervezet tagjai is élhetnek.

Az egyes alapszervezetek területük szerint (községi, városi, kerületi, választókerületi) pártszervezetekben egyesülnek, amelyek önállóak. Saját hatáskörükben dönthetnek a helyi önkormányzati testületekbe javasolt jelöltek állításáról és javaslatot tehetnek az országgyűlési képviseléválasztások alkalmával a saját jelöltjükről. A helyi pártszervezetek vezető testületének feladata az egyes alapszervezetek tevékenységének összehangolása. A vezető szervek a tagjai választása szerint különböző változatok alapján jöhet létre az alapszabály szerint: a *végrehajtó szerv nélküli pártbizottság* tagjait az összevont taggyűlés, a *választmány és elnökség* tagjait az alapszervezetek delegálják, míg a *szövetségi jelleggel működő párttestület* tagjait az alapszervezet önállóan választják meg. A panaszok és a fellebbezések elbírálására egyeztető bizottságot hoznak létre, amelynek elnökét és tagjait az

összevont taggyűlés választja, míg a gazdálkodás ellenőrzésére pénzügyi ellenőrző bizottságot választhat.

A helyi pártszervezetek küldötteiből területi pártértekezlet hívható össze. Feladata, hogy összehangolja az egyes pártszervezetek munkáját, tevékenységét. Vezetősége a pártszervezetek vezetőségének megfelelően épülhet fel. Szintén hasonló célokból létrehozhatja a területi egyeztető bizottságot és a pénzügyi ellenőrző bizottságot. Az alapszabály más hatáskört nem is nevez meg a területi pártértekezlet jogkörei közt, ez alapján a helyi és az országos szervezetek széles hatáskörét valószínűsíthetjük a középső, megyei szervezettel szemben.

A továbbiakban a párt országos szerveit tárgyaljuk, melyek közül elsőként a legfelsőbb képviseleti és döntéshozó szervvel, a kongresszussal foglalkozunk. Feladata a párt politikájának megállapítása, dönt a párt stratégiájáról, politikai irányvonaláról, programjáról, alapszabályáról, más párttal való egyesülésről, szétválásról, feloszlásról. Elfogadja a párt gazdálkodását, megvitatja és minősíti az Országos Választmány, az Országos Elnökség, az Országos Egyeztető Bizottság és a Központi Pénzügyi Bizottság munkáját. Megválasztja az alapszabály szerinti testületeket és tisztségviselőiket. Évente legalább egyszer ülésezik, az Országos Elnökség hívja össze, de ha a tagság 10 %-a vagy az Országos Választmány igényli köteles összehívni. A fentiek alapján elég széles jogkörökkel rendelkezik, de a testület demokratikus jellegét kissé beárnyékolja, hogy tagjainak megválasztását a kongresszus határozza meg, ezáltal a már bent lévők erősen

befolyásolhatják a jövőbeni tagok kilétét, igaz ugyan, hogy ezáltal teljesen független a többi szervezettől.

Szűkebb testület a két kongresszus közötti ellenőrző szerv, az Országos Választmány, amelynek feladata meghatározni a kongresszus határozatainak megvalósításához szükséges politikai feladatokat. Talán leglényegesebb hatásköre a költségvetés megállapítása és az országgyűlési képviselőjelöltek listájának elkészítése. Ezen kívül ellenőrzi az Országos Elnökség munkáját, országos pártszavazásról és a kongresszus összehívásáról dönt és felügyeli a pártot szolgáló országos tudományos és oktatási intézmények tevékenységét. Az Országos Választmány a párt elnökéből (aki egyben az OV elnöke is), a területi egységek párttaglétszám arányos választott küldötteiből (kb. 100-120 fő), az országgyűlési képviselőcsoport delegáltjaiból (max 15 fő) és a párt tagozatainak delegáltjaiból épül fel (max 20 fő). Így összességében az Országos Választmány kb. 140-160 főből áll, ami meglehetősen soknak tűnik főleg az eddig tanulmányozott pártokéhoz 1990 előtti létszámához képest. A testület évente legalább négyszer ülésezik, amelyeket a párt elnöke hív össze, akadályoztatása esetén az Országos Választmány saját tagjaiból ideiglenes elnököt választ. Össze kell hívni, ha azt a testület tagjainak legalább 20 %-a, vagy az Országos Elnökség támogatja.

A párt két kongresszus közötti vezető szerve az Országos Elnökség, melynek létszáma 17-25 fő, amelynek tisztségénél fogva tagja a párt elnöke (aki üléseit is vezeti), az országgyűlési képviselőcsoport vezetője, a párt alelnökei és a párt vidéki titkárságának vezetője. A kongresszus személyre szólóan választja a párt elnökét, s 10 %-ának kezdeményezésére bizalmi

pártszavazást kell tartani személyéről. A kongresszuson zárt listákkal nyerhető el a többi hely. A listákat a küldöttek, a jelölőbizottság és az elnök ajánlhatják. Csak az a lista indulhat a választáson, amelyik eléri a küldöttek 25 %-ának támogatottságát, kivéve az elnök által összeállított listát. A többséget kapó lista tagjai kerülnek be az Országos Elnökségbe még. Hatáskörébe tartozik, hogy kezeli a párt vagyonát, képviseli azt nemzetközi és hazai kapcsolataiban, összehangolja a párt országgyűlési és kormányzati feladatait¹, kinevezi az Országos Iroda vezetőjét. Elrendelheti a pártszavazást, összehívhatja a párt kongresszusát, szervezi a párt belső életét és beszámol az Országos Választmánynak valamint a kongresszusnak. A testület nem a kollektív vezetés elvei szerint, hanem személyiségei szabad felelőssége által látja el feladatait.

Országos szinten létezik az Országos Egyeztető Bizottság, amelynek feladata az alapszabály egységes értelmezése, párt tagok közötti konfliktusok kezelése, döntés a kizárások miatt benyújtott fellebbezésekről valamint fegyelmi eljárást folytathat a párt országos testületeinek és az országgyűlési képviselőcsoport tagjai ellen. Átala egy teljesen külön álló szervezet hatáskörébe tartoznak a párt büntetések, kizárási eljárások lefolytatása. A függetlenségüket hivatott biztosítani, hogy más testületnek tagjai nem lehetnek, elnökét a kongresszus választja, tagjait pedig a területi párttestületek delegálják.

Szintén egyedi testület a Központi Ellenőrző Bizottság, melynek elődjait szintén megtalálhatjuk a párt történelmi fejlődése során. A

---

¹ 1989-ben a párt megalakulásakor kormányon volt a politikai elődje, az MSZMP.

kongresszusnak felelős, elnökét és hat tagját az válassza. Feladata a párt vagyonának kezelésének ellenőrzése, évente egyszer köteles az OV és a kongresszust tájékoztatni tapasztalatairól, amelyek feladata a párt javaival való gazdálkodás célszerűségeinek megítélése.

A párt tagjai tagozatokba is tömörülhetnek, amelyeket képviselőlet illeti meg az Országos Választmányon. Ezen önkéntes alapon létrejövő közösségek állást foglalhatnak, véleményt nyilváníthatnak a párt politikájával kapcsolatban és elnököt választhatnak maguk közül. A 30. életévüket még be nem töltő tagok ifjúsági tagozatba tömörülhetnek.

A következő alapszabály, amit a Magyar Szocialista Párttól elemzésünk tárgyává teszünk az 1999. október 8-ai Jubileumi Kongresszuson elfogadott, és 2004. november 1-jén életbe lépő dokumentum. Ekkora már kialakult az új párt jelvénye, ami a piros szegfű lett. Új tisztségként megjelenik az elnökhelyettes, aki az elnökkel, a pénztárnokkal és a pártigazgatóval együtt képviselheti a pártot.

Változott a párt önmeghatározása is, hisz míg régebben a marxista ideológiát követte, az új alapszabályban már magát szociáldemokrata pártként jellemzi, amely a felhalmozódott baloldali értékek letéteményese. A nemzetközi szociáldemokrata mozgalom része, tagja a Szocialista Internacionálnak és az Európai Szocialisták Pártjának. A párt céljai között szerepel, hogy képviselőiken keresztül képviseli a pártot az országgyűlésben, valamint az Európai Parlamentben is. A régebbi hagyományokhoz híven most is több pontban foglalva szerepel a párt működésének elvei, amelyek között

továbbra is szerepel a nyilvánosság, a szolidaritás, az önkéntesség, az egyenjogúság, a nemzeti elkötelezettség vagy a közéleti tisztaság.

A párt tagja lehet, aki betöltötte 16. életévét, elfogadja a párt programját és alapszabályát, más magyarországi pártnak nem tagja, nincs törvényi akadálya párttagságának, vállalja, hogy eleget tesz a tagdíjfizetési kötelezettségeinek és nem áll cselekvőképességet kizáró vagy korlátozó gondnokság alatt. A tagfelvételt kérő kitölti a Belépési nyilatkozatot és benyújtja valamelyik helyi szervezetnek, amelynek taggyűlése vagy küldöttgyűlése dönt. Nem utasítható vissza a kérelem, ha valamennyi feltételnek megfelelt a kérelmező. Ha valamilyen oknál fogva mégis elutasítják, akkor jogorvoslással élhet a kérelmező a területi szövetség etikai és egyeztető bizottságnál. Amennyiben a kérelmezőt felveszik a tagok közé nyilvántartásba kell venni és tizenöt napon belül erről értesíteni kell a központi tagnyilvántartást. A párttag jogait teljeskörűen ott gyakorolhatja, ahol tag, bárhol tevékenykedhet, de csak ott szavazhat. Aki korábban már volt a párt tagja, nem vehető fel újra egy éven belül, ha kilépett vagy törölték, két éven belül, ha kizárták és négy éven belül, ha a párt jelöltjével szemben cselekedett. A pártban országos tisztséget csak az viselhet, aki legalább egy éve tag. A kötelességei megegyeznek az 1989-es alapszabályban foglaltakkal. Továbbra is fennáll a pártoló tagság, mint a pártot erkölcsileg és anyagilag támogató személyek közössége.

A tagsági viszony a tag halálával, kizárással, törléssel vagy kilépéssel szűnik meg. Kizárni csak a fegyelmi eljárásban kiszabott büntetésként lehet. A törléssel pedig akkor szüntethető meg a tagsági viszony, ha a tag

tagdíjhátralékát nem fizeti, cselekvőképességét a bíróság megszünteti, más pártba belép, tisztsége miatt összeegyeztethetlenség alakul ki vagy választások alkalmával a párt jelöltjével szemben cselekszik.

A párt szervezeti felépítésének legalacsonyabb fokán a helyi szervezetek állnak, amelynek ötezer fő alatti település esetén öt, ennél nagyobb települések esetén tíz fő a minimális taglétszáma. Egy településen vagy budapesti kerületben csak egy helyi szervezet működhet. Két vagy több település párttagjai azonban közösen is hozhatnak létre helyi szervezetet. A szervezetek kötelesek belépni a működési területükkel egybeeső megyei vagy fővárosi szövetségbe belépni. A helyi szervezetek megalakulásuk után tizenöt napon belül kötelesek tagnyilvántartásukat megküldeni a központi tagnyilvántartásnak. Azok a tagok, akik nem tudnak saját helyi szervezetükben tevékenykedni valamelyik helyi szervezet nyilvántartásában kötelesek vetetni magukat és őt tevékenykedni. Választások alkalmával az egy országgyűlési választókerületbe tartozó helyi szervezetek választási társulást kötelesek alakítani. Cél, hogy a kerület minden településén legyen legalább egy tag, aki képviselheti a pártot.

A helyi szervezetek feladata képviselni a pártot, szervezni az akcióit, a határozatait végrehajtani, kapcsolatot tartani a párt önkormányzati képviselőcsoportjával és országgyűlési képviselőivel, nyilvántartani a tagjait. A közvélemény igényeinek és az eredményesség figyelembe vételével dönthet az egyéni országgyűlési és önkormányzati képviselőjelöltekről, az önkormányzati listás helyekről valamint a polgármesterjelölt személyéről.

Amennyiben az országos választmány tisztújító vagy soron kívüli tisztújító kongresszust össze hívja a helyi szervezetben is tisztújítást kell végrehajtania.

A választókerületi társulás az egy országgyűlési választókerületben lévő helyi szervezetek közös fóruma, amelynek szervei a küldöttgyűlés, az összevont taggyűlés és a társulási választási bizottság. Feladata a összegyűjteni a helyi szervezetek képviselőre vonatkozó javaslatait, lefolytatni az erre vonatkozó tárgyalásokat az országos elnökséggel és az országos választási bizottsággal. Megbízta a társulás kampányfőnökét és titkos szavazással dönt a képviselőjelölt személyéről a választási bizottság javaslata alapján.

A területi szövetség az egy megyében vagy a fővárosban működő helyi szervezetek által életre hívott szövetség. Legfőbb szerve a küldöttgyűlés, amelyet az egyes helyi szervezetek delegálnak taglétszámuk arányában. Feladat az egyes helyi szervezetek tevékenységének összehangolása, előzetesen véleményt nyilvánít a területén lévő megyei jogú városok polgármesterjelöltjeiről. Tisztújító vagy soron kívüli tisztújító kongresszus esetén köteles tisztújítást tartani. A delegálás útján létrejövő vezető testületében a helyi szervezetek képviselőinek legalább kétharmados arányt kell biztosítani. A küldöttgyűlése megválasztja az etikai és egyeztető bizottságot és a pénzügyi ellenőrző bizottságot.

A párt legfelső képviseleti és döntéshozó szerve a kongresszus, amelyet kétfévente kell összehívnia az országos elnökségnek. Tagjainak legalább kétharmadát a párttagság közvetlenül vagy küldöttei útján választja. A maradék egyharmadba tartoznak a kongresszus által választott tisztségviselők

hivataluknál fogva, az országgyűlési és európai parlamenti MSZP tagok és az országos platformok három-három tagja. Hatáskörébe tartozik a párt hazai és Európai Unión belüli politikai irányvonalának meghatározása, a programjának elfogadása. Dönt a nevéről, más párttal való egyesülésről, szétválásról, feloszlataásról, de ezek csak a pártszavazás megerősítésével érvényesek. A jelenlévő tagjai kétharmadának támogatásával módosítja és elfogadja az alapszabályt. Megválasztja és beszámoltatja az országos testületeket, tisztségviselőket, elfogadja a párt országgyűlési és európai parlamenti programját, az országos választmány és az elnökség javaslata alapján dönt a miniszterelnök-jelölt személyéről, az európai parlamenti listáról, az országgyűlési listáról valamint a köztársasági elnök jelölt személyéről. A kormányzati szerepvállalásról valamint a koalíció megkötéséről és felmondásáról dönt. Kongresszust kell tartani, ha a választással vagy a koalícióval kapcsolatban kérdés merül fel, a pártelnöki tisztség betöltetlenné válik, az országos elnökség száma jelentősen csökken vagy ha a kongresszus így dönt. A kongresszus választja meg a párt elnökét, elnökhelyettesét, két alelnökét, az országos elnökség tagjait, az országos választmány elnökét¹, az országos etikai és egyeztető bizottság elnökét, a központi ellenőrző bizottság elnökét és tagjait valamint a pénztárnokot.

Két kongresszus közt az országos választmány az országos elnökséggel egyeztetve állást foglal a párt irányvonalával kapcsolatban. Elfogadja az éves költségvetést, az országos elnökséggel megvitatva a kongresszus elő terjeszti az országgyűlési és európai parlamenti listákat, a miniszterelnök jelölt és a

---

¹ Szétválasztották a párt elnöki és az országos választmány elnöki tisztét.

köztársasági elnök jelölt személyét. Az országos elnökség tagjai létszámának egyharmadáig új tagokat választ¹. Meghatározza milyen feltételeknek kell megfelelniük a párt országgyűlési, önkormányzati és polgármester jelöltjeinek. A központi pénzügyi ellenőrzési bizottság elnökét, az országos etikai és egyeztető bizottság elnökét valamint a pénztárnokot megválasztja a következő kongresszusig, ha betöltetlenné válnának. Az országos választmány tagjainak delegálási rendjét a döntési és választási szabályzat tartalmazza. Kétharmados arányban a helyi szervezetek létszámarányának megfelelően, a területi szövetségek egy-egy főt, az országgyűlési képviselőcsoport tíz főt, az országos tagozatok és a Baloldali Önkormányzati Közösség egy-egy főt, a párttal együttműködő országos társadalmi szervezetek és ifjúsági szervezetek egy-egy főt, az országos platformok egy-egy főt az Európai Parlamenti MSZP képviselőcsoport egy főt delegálnak. Üléseit össze kell hívni, ha az országos elnökség, az országos etikai és egyeztető bizottság, a központi ellenőrző bizottság, az országgyűlési képviselőcsoport, a választmányban jelenlévő pártszervezetek egyötöde vagy a párt pénztárnoka ezt indítványozza.

Az országos elnökség részt vesz a párt politikai irányvonalának meghatározásában, gondozza a nemzetközi kapcsolatot, politikailag irányítja az országgyűlési képviselőcsoportot, az elnökség kétharmados támogatásával meghatározott magatartást írhat elő, kormányzati szerepvállalás esetén biztosítja a párt és a kormány együttműködését, figyeli az európai képviselőcsoport munkáját, kezdeményezi a soron következő tisztújítást, gyakorolja a párt vagyona fölötti tulajdonosi jogokat, jóváhagyja a

---

¹ Kezdetben nem egészíthette ki saját magát.

költségvetést és annak végrehajtásáról szóló beszámolót, tájékoztatja az országos választmány munkájáról. Létszáma tizenegy és tizenöt fő között mozog, elnöke a párt elnöke, aki üléseit is összehívja. Tagjai még az elnökhelyettes, a két alelnök, az országgyűlési képviselőcsoport vezetője illetve a kongresszus által választott tagok. Tanácskozási joggal részt vesz az országos választmány elnöke, az országos etikai és egyeztető bizottság elnöke, a központi pénzügyi bizottság elnöke, a pénztárnok, a pártigazgató, az Európai Parlamenti MSZP képviselőcsoport vezetője valamint a fővárosi szövetség elnöke.

Fontos szerepet játszik a párt életében, ahogy már eddig is látszott az országos etikai és egyeztető bizottság, amely az alapszabály egységes értelmezését látja el. Feladata még értesíteni az illetékes szervezeteket alapszabály ellenes tevékenység esetén, helyi szervezetet függeszthet fel és kezdeményezhet tisztújítást. Fegyelmi jogkört gyakorol az országos testületi tagok, a tisztségviselők és az országgyűlési és európai parlamenti képviselők esetében. A központi pénzügyi ellenőrző bizottság pedig a párt gazdasági ügyeit ellenőrzi. Mindkét testület a kongresszusnak tartozik beszámolási kötelezettséggel.

A továbbiakban a megszokott módon, táblázatok segítségével vetjük össze az 1989-es és a 2004-es (elfogadva 1999. október. 8-án) szervezetek, testületek hatásköreit, jogköreit, s ezáltal megpróbáljuk elemezni a hatásköri elmozdulásokat.

Tagság feltételei	
1989	2004
17. életévét betöltött	16. életévét betöltötte
magyar vagy	vállalja, hogy eleget tesz tagdíjfizetési kötelezettségének
nem magyar	cselekvőképes
elfogadja a párt programját, alapszabályát	elfogadja a párt programját, alapszabályát
törvény ezen jogát nem korlátozza	tagságának nincs törvényi korlátozása
alapszervezet befogadja	más magyarországi pártnak nem tagja
más magyarországi pártnak nem tagja	

14. táblázat : A Magyar Szocialista Párt alapszabálya 4. szakasz (1989.október.8.) ill. A Magyar Szocialista Párt Alapszabálya 4.§ (1999.október.8.)

A tagok elé támasztott feltételek gyakorlatilag ugyanazok. Az életkorilag lazítottak a feltételeken hisz egy évvel lejjebb határozták meg azt¹. Azonos elem, hogy törvény a pártba lépési jogát nem korlátozhatja, elfogadja a párt programját, alapszabályát valamint más magyarországi pártnak nem tagja. Különbség, hogy nem taglalja a 2004-ben életbe lépő alapszabály az állampolgárságát, de kiköti, hogy cselekvőképesnek kell lennie, és vállalja, hogy fizetni fogja a párttagsági díját.

Belépés		
	1989	2004
kihez	alapszervezet	helyi szervezet vezetőségéhez
ki dönt	alapszervezet tagsága	helyi szervezet közgyűlése vagy küldöttgyűlés, alapszervezet taggyűlése
fellebbezés		területi szövetség etikai és egyeztető bizottságához
végző döntés		területi szövetség etikai és egyeztető bizottsága

15. táblázat : i.m. 4. szakasz 3. ill. i.m. 5.§

¹ Akárcsak az 1946. őszi MKP alapszabályában található.

Az évek során a belépési eljárás jobban rögzítetté vált. A helyi szervezetek kizárólagos jogához képest, a területi etikai és egyeztető bizottság megkapta a jogorvoslat elbírálásának jogát. Ezáltal egy lépcsővel feljebb lévő testület mondhatja ki a végső szót, s gyengült a tagok által közvetlenül befolyásolható, elérhető jogkörök száma.

A következő elemzendő a kizárások ügye lenne, de az alapszabályok nem rendelkeznek ezek ügyében, azokat a fegyelmi-etikai szabályzat tartalmazza. A dolgozat terjedelme meggátolja, hogy azokat a dokumentumokat is bevonjuk vizsgálódásunk keretei közé. A fellebbezések ügyében a 2004-es alapszabály szerint a területi és országos etikai és egyeztető bizottság dönt végső esetben.

Kongresszus	
1989	2004
párt politikájának alapelvei	meghatározza a párt hazai és nemzetközi irányvonalát
párt stratégiája	dönt párt nevről, alapszabályról
program	elfogadja a választási programokat, listákat
alapszabály	dönt a miniszterelnök jelöltről és köztársasági elnök jelöltről
más párttal való egyesülés, szétválás, felosztatás	más párttal egyesülésről, felosztatásról
elfogadja a gazdálkodásról szóló beszámolót	kormányzati szerepvállalásról, koalícióról

16. táblázat : i.m. 16. szakasz ill. i.m. 16.§

A kongresszus hatáskörébe tartozik továbbra is a párt politikájának irányítása, a pártprogram, a párt stratégia elfogadása, a más párttal való egyesülés, a párt felosztatásának és az alapszabály módosításának joga. Új jogköre az országgyűlési és európai parlamenti választási listák elfogadása, a miniszterelnök jelölt valamint a köztársasági elnök jelölt személyéről való döntés.

Országos Választmány	
1989	2004
költségvetés	elfogadja az éves költségvetést
ellenőrzi az Országos Elnökséget	országos elnökségbe egyharmadig új tagokat választ
országos párszavazást rendelhet el	feltételeket támaszt az egy, önkormányzati és polgármestereknek
kongresszus összehívásáról dönthet	feltételeket támaszt az európai parlamenti képviselőknek
jóváhagyja a párt által indítandó országgyűlési képviselőjelölt listát	kongresszus összehívásáról dönt
felügyeli a tudományos, oktatási intézményeket	megvitatja a listákat
	a miniszterelnök jelölt és a köztársasági elnök jelölt személyét
	a koalíció kötést

17. táblázat : i.m. 22. szakasz ill. i.m. 21.§

Az országos választmány megtartotta legfontosabb hatáskörét: a költségvetés elfogadását. További feladata a kongresszus összehívása, a listák elfogadása, de új feladata, hogy meghatározhatja milyen kritériumoknak kell megfelelniük a párt jelöltjeinek, valamint megvitathatja a koalíció kötés lehetőségét, a miniszterelnök jelölt és a köztársasági elnök jelölt személyét.

Országos Elnökség	
1989	2004
összehangolja az országgyűlési és kormányzati munkát	a politikai irányvonal kialakításában részt vesz
képviseli a pártot	gondozza a párt nemzetközi kapcsolatait
összehívja és előkészíti a kongresszust	irányítja az országgyűlési képviselőcsoport munkáját
elrendeli az országos pártszavazásokat	meghatározott magatartás követését írhatja elő
szervezi a párt belső életét	kormányon biztosítja a párt és kormány együttműködését
kezeli a párt vagyonát	figyeli az európai parlamenti képviselőcsoport munkáját
	párt vagyona fellett gyakorolja a tulajdonosi jogokat
	kezdemenyezi a tisztújító kongresszus összehívását
	jóváhagyja az országos központ költségvetését
	kinevezi és felmenti a gazdálkodó szervek és a párt intézményeinek vezetőit

18. táblázat : i.m. 26. szakasz ill. i.m. 24.§

A Magyar Szocialista Párton belül a tényleges irányítói feladatokat az országos elnökség látja el. Az évek során a gyenge és kevés hatáskörrel felruházott testület a hatáskörök jelentős részét „megszerezte”. Ugyan nem dönt a költségvetésről, ill. a listák összeállításáról, de ez a testület a politikai irányítója az országgyűlési képviselőcsoportnak és figyelemmel kíséri az európai parlamenti képviselőcsoport munkáját is. Különösen fontos, hogy kötelezővé teheti döntései követését a képviselői munkában. Képviseli a pártot nemzetközi kapcsolataiban és kezdeményezi a kongresszus összehívását: kívül és belül irányító helyzetben van az előzmények által is. A három országos szervezetet elemezve meg lehet állapítani, hogy ez a testület van a legszélesebb jogkörökkel felruházva. Amíg az országos választmány kifejezetten gyenge a helyi szervezetek és az országos elnökség irányítja a Magyar Szocialista Pártot.

4.4. Szabad Demokraták Szövetsége (SZDSZ)

A magyar társadalom szabadelvű, demokratikus meggyőződésű és ezért tenni is kész tagjait tömöríti. „Az 1988. október 24-én kelt Elvi Nyilatkozat elfogadása alapján, a november 13-ai közgyűlés akaratából jött létre¹” - áll az Alapszabályban. Az előzményének a már működő Szabad Kezdeményezések Hálózatát tekintették. Tevékenysége az Elvi Nyilatkozatban foglalt értékek érvényesülésére, az országos és helyi politikai döntések befolyásolására,

---

¹ i.m.: Szabad Demokraták Alapszabálya, 1988. november 13.

nyilvános viták szervezésére, nemzetközi kapcsolatok kiépítésére és a tagság növelésére irányul.

Tagja lehet minden nagykorú magyar állampolgár ill. minden Magyarországon élő személy, feltéve, hogy elfogadja a szervezet elvi nyilatkozatát és aláírja a belépési nyilatkozatát. A Szabad Kezdeményezések Hálózata 1988. március 17-ei felhívásának aláírói valamint, akik belépnek 1988 végéig a Szövetség alapítói tagjainak tekintendők. Az Alapszabály ismeri a pártoló és a tiszteletbeli tagság fogalmát. Előbbibe azok tartozhatnak, akik támogatják erkölcsileg vagy anyagilag a Szövetséget, de nem kívánnak tagok lenni, míg az utóbbiakba, akik egyetértenek a szervezet céljaival és támogatják azt. Elsősorban a szomszédos országokban, valamint a Nyugaton élő magyarok lehetnek, továbbá a Kelet-Európa demokratikus mozgalmainak résztvevői.

A Szövetség tagjainak tanácskozási és szavazata joguk van a Szövetség közgyűlésén, minden tisztségre jelölhetőek, megválaszthatóak, jelölteket állíthatnak. Igényt tarthatnak a Szövetséggel kapcsolatos információra, önálló csoportot hozhatnak létre, javaslatokat tehetnek és ha a Szövetség tagsága miatt sérelem éri, jogi és erkölcsi védelemben részesülhet. Továbbá köteles tagdíjat fizetni.

A tagsági forma megszűnése négyféleképpen szűnhet meg: a Szövetség megszűnésével, a tag halálával, kilépésével vagy kizárásával. Utóbbi abban az esetben lehetséges, ha a tag tevékenysége ellentétes a Szövetség politikájával. Ebben az esetben a Tanács szótöbbséggel, a tag meghallgatása után a kizárás

mellett dönthet. Fellebbezni a közgyűléshez lehet, de a dokumentum nem részletezi, hogy ki élhet ezzel a lehetőséggel.

A szervezeti felépítés alapegysége az egyéni tagság, amely a belépési nyilatkozat aláírásával jön létre. A tagok pedig területi alapon vagy azonos érdeklődési köröknek megfelelően csoportokat hozhatnak létre, aminek legkisebb létszáma 5 fő lehet. A csoportoknak lehetnek nem Szövetség tag tagjai is. A csoportokat bejelentésük után a Szervező Bizottság nyilvántartásba veszi, ami ellen a Tanács kétharmados aránnyal vétót emelhet. Viszont az Alapszabály nem részletezi, hogy kinek kell bejelenteni a csoport létrehozását, illetve hogy, a Tanács vétója után van-e még valamilyen lehetőség a csoport nyilvántartásba vétele ellen. Ez alapján feltételezhető, hogy döntése fellebbezhetetlen ez ügyben, ami végső soron a taggá válást is befolyásolhatja: ez az egyetlen lehetőség egyes személyek párton kívüli tartására, mivel a csoportok korlátozás nélkül dönthetnek arról kiket vesznek fel vagy éppen zárnak ki.

Az egyes csoportok emellett önállóan működnek, a tagjai tagdíjának felével szabadon gazdálkodhat, kijelöli egyik tagját, aki az ügyvivőkkel tartja a kapcsolatot, igényt tarthat információkra. Amennyiben húsz főnél több tagja van állásfoglalásait a Szövetség tájékoztató lapjában köteles megjeleníteni, ha pedig 50 főnél nagyobb a létszáma egy főt küldhet a Tanácsba, ami köteles teljes jogú tagjának tekinteni. Amennyiben tevékenysége ellentétes a Szövetség által képviselt politikától a Tanács a csoport képviselőinek meghallgatása után a Szövetségen kívülinek tekintheti a csoportot.

A Szövetség döntéshozó szervei közül a legfontosabb a legfőbb döntéshozó: a Közgyűlés. Feladatai közé sorolandó, hogy ülései elején megválasztja levezető elnökét, dönt a Szövetség alapvető dokumentumairól, elfogadja azokat. Kétharmados többséggel megváltoztathatja az Elvi Nyilatkozatot, kimondja a Szövetség feloszlatását, más szervezettel egyesülését. Megválasztja a Tanácsot, dönt tagjai visszahívásáról, megválasztja a tagjai közül a Szövetség ügyvivőit. Dönt kizárási ügyekben fellebbviteli fórumként, ill. dönt a Tanács és az egyes csoportok közötti vitákban. A Közgyűlésen minden tag szavazati és tanácskozási joggal vesz részt, képviselével más tagot bízhat meg, aki szavazhat is helyette, ha írásos engedélye van. A tisztviselők választása jelölés után jön létre, ahol a listákat az ügyvivők állítják össze a tagok javaslatai alapján. A választások titkosan történnek, érdemes kiemelni, hogy a jelen nem lévők írásban is leadhatják a szavazatukat. A tanács hívja össze, évente legalább egyszer, de rendkívüli közgyűlést kell tartani, ha a Tanács szótöbbséggel így dönt vagy ha a tagok 20 %-a írásban ezt kéri.

A Tanács a Szövetség operatív döntéshozó szerve, amelynek 35 tagját a közgyűlés választja meg. Jogában áll kibővíteni magát maximum hat tag erejéig az év közben megalakuló csoportok képviselétére. Ahogyan már a csoportoknál is megemlítettük az 50 főnél nagyobb csoportok egy főt küldhetnek a Tanácsba teljes jogú tagként. Évente legalább 12 ülést tart, amelyekre meg kell hívni azokat, akiknek a javaslatait éppen tárgyalják. Akkor határozatképes ha a tagok 60 %-a jelen van, ami eltér a megszokott 50%-os küszöbötől. Ha valamely tagja három alkalomnál többször

indokolatlanul távol marad, annak megbízatását a Tanács visszavonhatja, s helyébe a soron következő jelölt lép ¹.

Hatáskörébe tartozik a politikai helyzet értékelése, az ügyvivő testület állásfoglalásainak értékelése, a csoportok javaslatainak megvitatása, kampányok kezdeményezése, kapcsolat tartás más, független, demokratikus szervezetekkel, jóváhagyja a Szövetség költségvetését, kijelöli a pénzfelvételekre jogosultak körét, megválasztja a Szövetség tiszteletbeli tagjait valamint első fokon eljár a tagok kizárására ügyében. Az egyes részfeladatok ellátására bizottságokat hoz létre, amelyek felelősek a hatáskörükbe tartozó feladatokért. Vezetőit lehetőleg a Tanács soraiból választja meg.

A Szövetség legszűkebb, képviselő és döntés előkészítő testülete az ügyvivőké. A Tanács tagjai közül a közgyűlés választja meg kilenc tagját. Heti rendszerességgel ülésezik, határozatképes, ha 5 tagja jelen van. Ülésein tanácskozási joggal részt vehetnek a Tanács tagjai, sőt a bizottságok tagjai is. A valóság tehát az, hogy habár egy viszonylag szűk személyi kör hoz döntéseket, egy elég széles kör tanácskozása után; feltéve persze, hogy akik részt vehetnek részt is vesznek az ülésein. Feladatai közé tartozik a napi politikai események értékelése, a Tanács üléseinek előkészítése, a Szövetség képviselete, nyilvános viták tartása, munkatervek készítése és két Tanács ülés közt a halaszthatatlan kérdésekben való döntés. A költségvetési terv elkészítése szintén az ügyvivők feladata, amit később a Tanács hagy jóvá. Ha valamely tagja valamely oknál fogva nem tudja ellátni feladatait a Tanács választhat helyette újat.

---

¹ Ez azért érdemel külön kiemelés, mert nem a megválasztó testület vonhatja így meg a tagságától a személyt, hanem az a testület, ahol tevékenységét ellátja.

A Szabad Demokraták Szövetségének következő, s egyben legújabb Alapszabálya 2005-ös.¹ A párt felvette „a Magyar Liberális Párt” szlogent a nevébe, s gyakorlatilag ez az egyetlen újítás az ezt megelőző 1999-es Alapszabályhoz képest. Célja továbbra is a szabadelvűség, az esélyegyenlőség biztosítása.

Tagja lehet minden cselekvőképes, nagykorú személy, aki tag szeretne lenni, elfogadja az Szdsz alapszabályát, Elvi Nyilatkozatát, az alapvető dokumentumokat, nem tagja más pártnak és nem tagja más országgyűlési vagy önkormányzati választásokon induló szervezetnek. Ha a belépési nyilatkozatot elkészíti a párt tagjává válik. Kétféle párttagsági létezik főszabályként a Szövetségnél, amelyek között átlehet váltani egyikből másikba. Az első a *szervezeti tag*, aki tevékenységét valamelyik helyi szervezetben végzi, a másik pedig az *egyéni tag*, aki nem helyi szervezet keretein belül. Továbbá létezik a pártolói viszony, amelyre az Szdsz szervezetei jogosultak felkérni, az arra érdemes személyeket.

A belépési eljárás is ennek megfelelően két úton történik. A *szervezeti tag* annál a helyi szervezetnél nyújtja be kérelmét, amelyiknek tagja kíván lenni. A belépése ellen a helyi szervezet és a választmány bármely tagja kifogást emelhet, s a helyi szervezet ügyvivő testülete dönt. Ha elutasítja a kérelmező fellebbezhet a helyi szervezet közgyűléséhez, majd a választmányhoz, ami a végső döntést hozza meg. Az *egyéni tag* ahhoz a választmányhoz nyújtja be kérelmét, ahol tevékenységét ki kívánja fejteni. Ha

---

¹ Alapszabály, Országos Küldöttgyűlés, Szeged, 2005. március 19.

a testület kifogást emel, a belépési nyilatkozatot tett személy fellebbezhet az Országos Ügyvivői Testületbe, ami a végső döntést hozza.

A fentieknek megfelelően változékonyak a tagok jogai is. Részt vehetnek az Szdsz szerveinek megválasztásában, de csak ha már három hónapja tagok. Külön megkötés, hogy az egyéni tagok csak a területi és országos küldöttgyűlésen, ha annak szavazati jogú tagjai, de azt nem részletezi az Alapszabály, hogy hogyan válhatnak azzá, ki delegálhatja őket helyi szervezet hiányában (esetleg képviselőként lehet rá joguk). Szintén csak három hónap múltán lehetnek az Szdsz küldöttgyűlésének küldöttei valamint tisztségviselők. Joguk van javaslataikat továbbítani, kinyilvánítani azt az Szdsz testületei előtt és az Szdsz védelmére igényt formálni. Kötelességük képviselni az Szdsz céljait, az alapszabályt és az etikai normákat betartani ill. fizetni a tagdíjat.

A tagsági viszony már egységesen szűnhet meg, vagyis nincs különbség szervezeti és egyéni tagokra nézve. A tag halálával, kilépéssel, más pártba vagy képviselőcsoportba való átlépéssel, kizárással valamint ha tizenkét hónapnál hosszabb ideig nem fizet tagdíjat. A tag szüneteltetheti is tagságát határozott időre, csak ez esetben be kell jelenteni annál a szervezetnél, ahol tag.

A fegyelmi eljárás és büntetés esetén azonban már ismét más és más az eljárás menete a szervezeti és egyéni tagnál. Az Szdsz bármely tagja és testülete kezdeményezheti. Az ellen indítható fegyelmi, aki megszegi az alapszabályban foglaltakat. Helyi szervezetben a helyi szervezet ügyvivői testülete, az Szdsz többi testületében pedig külön erre a célra létrehozott

bizottság jogosult lefolytatni az eljárást. A tagot értesíteni kell és meg kell adni a lehetőséget számára a védekezésre. Szervezeti tag esetében a helyi szervezet ügyvivői testülete, egyéninél pedig a választmány hozza meg az elsőfokú fegyelmi határozatot. Ez ellen a szervezeti tag és a kezdeményező a választmányhoz, egyéni tag és a kezdeményező az Országos Ügyvivői Testülethez fellebbezhet, amelyek a végső döntést hozzák, ami lehet figyelmeztetés, megrovás vagy kizárás. Ha a helyi szervezet ügyvivői testülete hozza meg a kizáró fegyelmi büntetést, azt jóváhagyásra a választmányhoz kell továbbítani.

A legkisebb egysége a szövetségnek a helyi szervezetek, amely egy önkormányzat illetékességi területén működik és csak egy hozható létre. Közös helyi szervezetet egy országgyűlési választókerületben lévő tagok hozhatnak létre, ha egyik településen se működik önálló helyi szervezet. Ez talán azért jelentős, mert az eddig vizsgált pártoktól eltérően az Szdsz erősen nagyvárosi, fővárosi beütésű és egyes választókerületekben egy szervezet sincs. Szintén érdekes az online szervezet, amely az internetes szervezete a szövetségnek, s küldötteit a küldöttgyűlésbe delegálhatja. Helyi szervezetet tízezernél főnél kisebb településen öt, annál nagyobbban tíz, ötvenezernél több lakos esetén pedig húsz tag hozhat létre. Közös helyi szervezet esetén összeadódnak a lakosok számai. Az alakuló ülés jegyzőkönyvét kell elküldeni a választmányhoz és az mondja ki a szervezet létrejöttét.

A helyi szervezet megválaszthatja elnökét, ügyvivői testületét, részt vehet az egyéni és listás országgyűlési képviselőjelölt-állítási folyamatban, a polgármesterjelöltek és az önkormányzati képviselőjelöltek kiválasztásában,

küldötteket választhatnak, beszédhetik tagjaiktól a tagdíjat, javaslatot tehetnek, ajánlásokat és kérhetik az Szdsz védelmét.

A helyi szervezet, ha taglétszáma a kívánt alá süllyed felfüggeszhető, illetve ha az alapszabállyal ellentétesen működik az Szdsz bármely tagjának vagy szervezetének kezdeményezésére első fokon a választmány, másodfokon az Országos Ügyvivői Testület (OÜT) által feloszlatható.

A területi küldöttgyűlés a legfőbb területi döntéshozó, amelyet a választmány hív össze. Tagjai a küldöttek, a választmány tagjai, területi országgyűlési képviselők, önkormányzati képviselőcsoportok vezetői, polgármesterek és az Országos Tanács (OT) és az országos küldöttgyűlés megyében elő tagjai. Feladat elsősorban értékelni az Szdsz helyzetét, ajánlásokat tenni, akciókat szervezni, vagyis nagyon csekély a hatalma.

A választmány a területi operatív testület, amelynek tagjai a megyében vagy országos listán megválasztott vagy a megyében élő országgyűlési képviselők, az Országos Tanács megyéből delegált tagjai, területi országgyűlési egyéni választókerületek két-két küldötte valamint a helyi szervezetek elnökei. Saját tagjai sorából megválasztja elnökét, elnökségét egyszerű szótöbbséggel. Feladata összehangolni a területébe tartozó helyi szervezetek munkáját, rendezvényeket szervezni, részt venni az Szdsz kampányaiban valamint kapcsolatot tartani a közigazgatási és önkormányzati szervekkel.

Az Országos Küldöttgyűlés a legfőbb döntéshozó szerv, amelyet az Országos Tanács hív össze évente, s kétévente rendes tisztújító küldöttgyűlés egyben. Tagjai a helyi szervezetek küldöttei, az Szdsz elnöke, az Országos

Ügyvivői Testület és az Országos Tanács tagjai, az országgyűlési képviselők, megyei közgyűlések elnökei, a főpolgármester és helyettesei, a polgármesterek és alpolgármesterek. Feladata megállapítani az alapszabályt, elfogadni a célokat, értékelni az Szdsz helyzetét, értékelni az OT és az OÜT munkáját, meghatározni a választási programot, jóváhagyni a koalíciós tárgyalásokat és a megállapodást valamint kimondani az Szdsz egyesülését ill. felosztatását. Titkos szavazással megválasztja az Szdsz elnökét (aki egyben az OÜT tagja), az OÜT további tizenkét tagját (hatot a fővárosi, hatot a megyei listából), az OT húsz tagját. Rendkívüli Országos Küldöttgyűlést kell összehívni, ha az Szdsz elnökének tisztségén megüresedik, ha az OÜT határozatképtelenné válik valamint, ha a választmány egyharmada, 1000 tag vagy az OÜT indítványozza.

Az Országos Tanács a politikai döntéshozó testület. Tagjai az OÜT tagjai, az Országos Küldöttgyűlés által választott húsz tag, a választmányok elnökei a megyei választmányok delegáltjai és a budapesti helyi szervezetek elnökei.¹ Hatáskörébe tartozik a szövetség rövid távú politikájának meghatározása, fejlesztése, az Szdsz helyzetének értékelése, véleményezi az OÜT tevékenységét, megállapítja a gazdálkodás szabályait, elfogadja a költségvetést, kétharmadának döntésével megváltoztatja az OÜT döntését és politikai akciókat szervez. Tagjai sorából megválasztja elnökét, elnökségét, meghatározza a jelölés és küldöttállítási szabályait.

---

¹ Tekintve, hogy három megye két főt küldhet a többi pedig egyet, így a főváros és az ország többi része ugyanannyi főt delegálhat. Igaz ugyan, hogy a szövetség főleg a fővárosban létezik, de ezáltal erősen túlsúlyosá is válik a budapesti hatás.

Az Országos Ügyvezetői Testület a legfőbb operatív politikai szerve az Szdsz-nek. Tizenkét tagját az Országos Küldöttgyűlés választja meg, a tizenharmadik a párt elnöke. Tanácskozási joggal ülésein részt vehet az országgyűlési frakció vezetője, a fővárosi közgyűlés Szdsz-frakcióvezetője és az OT elnöke. Feladata a szervezetek rövid távú feladatainak meghatározása, irányítani az Szdsz-t, meghatározni az akciók programját és dönteni a szövetség működésének és tevékenységének operatív ügyeiben. Üléseit a szövetség elnöke vezeti le.

A többi párttól eltérő módon a Szabad Demokraták Szövetségének Alapszabálya külön fejezetben foglalkozik az országgyűlési képviselő választások alkalmával tartandó képviselő jelöltek kiválasztási folyamatáról. Ezek szerint az OÜT által elfogadott feltételeknek megfelelő személyek közül a helyi szervezet (vagy választókerületi jelöltállító gyűlés), az illetékes választmányi elnök és az Szdsz elnöke javasolhat. A jelölt személyéről az OÜT a helyi szervezetek egyetértésével dönt. Ha nem jön létre az egyetértés az OÜT és a szervezetek egyharmada között, akkor az Országos Tanácsé a döntés joga. Az országgyűlési területi listáról az OÜT és a területi választmány egyetértésben dönt, ha nem értenek egyet szintén az Országos Tanácsé a döntés joga. Országos listáról pedig az OÜT és az Országos Tanács dönt. Polgármester jelölt személyéről a helyi szervezet dönt, ha ilyen nincs a választmány, ha nem értenek egyet, akkor az Országos Tanács. Szintén ez a testület dönt végső soron a főpolgármester-jelölt személyéről is. Az önkormányzati listákat a polgármester-jelölt kiválasztása után kell összeállítani, úgy, hogy az első harmadánál a polgármester-jelöltnek

javaslattevési és egyetértési joga van. A budapesti közgyűlésnél hasonló a helyzet, ami erősen megnöveli a polgármester-jelöltek hatalmát.

A táblázatok segítségével hasonlóan a többi párthoz ismét összehasonlítjuk a szervezetek 1988-as és 2005-ös hatásköreit.

Tagsági feltétel	
1988	2005
nagykorú	nagykorú
magyar	cselekvőképes
Magyarországon élő	Szdsz tagja kíván lenni
elfogadja az Elvi Nyilatkozatot és aláírja a belépési nyilatkozatot	elfogadja az alapszabályt, az elvi nyilatkozatot
	nem tagja más pártnak
	nem tagja más egy-i vagy önkormányzati választásokon induló szervezetnek

19. táblázat : Szabad Demokraták Szövetsége Alapszabálya, a Szövetség tagasága fejezet, 1988. november 13. ill. Szabad Demokraták Szövetsége - A Magyar Liberális Párt Alapszabálya 9. , Szeged , 2005. március 19.

A tagsági feltételek nagyjából ugyanazok, újítás, hogy nem lehet más párt, vagy választáson induló szervezet tagja.

Belépés	
1988	2005
belépési nyilatkozatot aláírja	belépési nyilatkozatot aláírja

20. táblázat : i.m. a szövetség szervezete fejezet ill. i.m. 10.

A legegyszerűbb feltételt kell csak teljesítenie annak, aki be akar lépni: alá kell írnia az erről szóló iratot. Ez semmit sem változott tizenhét év alatt.

Kizárás			
	1988	2005	
		szervezeti tag	egyéni tag
ki kezdeményezhet		bármely tag vagy testület	
ki dönt	Tanács	helyi szervezet ügyvivői testülete	bizottság
fellebbezhet		tag vagy eljárás kezdeményezője	
végző döntés	közgyűlés	választmány	OÜT

21. táblázat : i.m. a szövetség tagja fejezet ill. i.m. 34-40.

A már leírtaknak megfelelően a kétféle tagsági formát követve különböző módon zárhatóak ki a tagok. Az eljárás 1988-ban egyre szélesebb rétegek előtt zajlott le, míg 2005-ben már egyre szűkebb testületek előtt zajlik, vagyis a döntéshozók köre egyre kisebb lesz ez ügyben.

Közgyűlés	Országos Küldöttgyűlés
1988	2005
alapvető dokumentumok elfogadása	alapszabály megállapítása
Elvi nyilatkozat megváltoztatása	értékel OT és OÜT munkáját
szervezet feloszlata, egyesülése	jóváhagyja a koalíciós tárgyalásokat
Tanács megválasztása, Ügyvivők megválasztása	kimondja az egyesülést és feloszlatast
fellebbviteli fórum	

22. táblázat : i.m. a Közgyűlés fejezet ill. i.m. 85.

A legfőbb döntéshozó szerv hatásköre továbbra is tartalmazza az alapszabály módosítását, valamint a szövetség egyesülését, feloszlatast. Új fontos jogköre a koalíciós szerződés kimondása és felmondása.

Tanács	Országos Tanács
1988	2005
politikai helyzet értékelése	fejleszti a párt rövid távú politikai programját
kapcsolattartás más demokratikus szervezetekkel	értékeli az Szdsz helyzetét
első fokon dönt tagok kizárásáról	megállapítja a gazdálkodás szabályait
politikai akciókat szervez	elfogadja a költségvetést, a jelöltek személyét
értékeli az ügyvivői testület munkáját	megváltoztatja az OÜT döntését

23. táblázat : i.m. a Tanács fejezete ill. i.m. 96.

A politikai döntéshozó szerv hatásköre ugyan kezdetektől kiterjed a gazdálkodási szabályok létrehozására, de egyértelműen bővült a jogköre a költségvetés elfogadásának jogával. Továbbra is értékeli a Szabad demokraták szövetségének helyzetét, politikai akciókat szervez és meghatározza a párt rövid távú politikai céljait. Viszont 2005-ben már nincs döntési funkciója a kizárási ügyekben, amelyeknél 1988-ban még az első fokon hozta meg a döntéseket. Ha jelöltek kilétét illetően nem sikerül egyetértenie az OÜT-nek és az illetékes szervezetnek (helyi szervezet vagy illetékes választmány), akkor az Országos Tanács dönt.

Ügyvivők	Országos Ügyvivői Testület
1988	2005
képviseli a Szövetséget	rövid távú feladatokat határoz meg
munkatervet készít	irányítja az Szdsz működését
értékeli a napi helyzetet	költségvetési és fellebbviteli ügyekben dönt
nyilvános vitákat tart	minden képviselő választás alkalmával jelöltet javasol

24. táblázat : i.m. az ügyvivők fejezete ill. i.m. 106.

Az OÜK inkább már napi szervezeti és gyors döntéseket igénylő feladatokat lát el, míg elődje hosszabb távú terveket is készített. A 2005-ös

változat alapján széles jogkörökkel rendelkezik a választások alkalmával a képviselő jelöltek kiválasztásában, habár a végső szót az Országos Tanács mondhatja ki.

5. Összegzés

A fenti elemzések ugyan segítenek abban, hogy tisztábban lássuk az egyes pártok egyes szervezeteinek feladat és hatáskörét, azonban hiba lenne ez alapján eldönteni, hogy mely szervezetek a „legerősebbek”. Minden egyes párt minden egyes testületének, szervezetének erejét nagyban befolyásolják a le nem írható, belső szabályok vagy az egyes tagok súlya. A fentiek alapján tehetnénk kísérletet arra, hogy a párton belül melyik az erősebb, de nem lehetünk abban biztosak sose, hogy egy adott esetben, ha a testület hatáskörébe tartozik ugyan egy döntés, azt valóban, függetlenül a többitől meg tudja-e önállóan hozni. Az Alapszabályok nem teszik láthatóvá az oly fontos nyomásgyakorlások titkos rendszerét.

Továbbá igen nehéz feladat lenne a különböző pártok azonos szintű testületeit összehasonlítani, ugyanis minden párt a saját története szerint éli meg hétköznapjait, s ezeket nem értve az egyszerű elemző talán nem is érti miért olyan fontos egy-egy képviselő kizárása, aki akár csak egyszerű Országos Választmányi tag. Jelen dolgozat pedig terjedelme miatt alkalmatlan már egy ilyen jellegű elemzésre, hisz ha komoly, valóban precíz munkát akarunk ezzel kapcsolatban végezni szintén egy hosszabb mű kerekedne ki belőle. Habár tagadhatatlanul szükség van egy ilyen elemzésre, mivel a mai magyar politika tudomány, politológia kis terjedelemben foglalkozik az adott feladattal.

6. Felhasznált irodalom:

1. A koalíciós korszak pártjai (1944-1948)

Vass Henrik — Vida István (szerk.)(1992): A koalíciós korszak pártjainak szervezeti szabályzatai 1944-1948. Tanulmány és dokumentumok, Budapest, MTA Politika Tudományi Intézet, ELTE Politológiai Tanszék

1.1 Magyar Kommunista Párt (MKP):

- Magyar Kommunista Párt Központi Vezetősége által elfogadott Ideiglenes Szervezeti Szabályzat, Szeged, 1944. November 12.
- Magyar Kommunista Párt Országos Értekezletén elfogadott Szervezeti Szabályzat, 1945. Május 20-21.
- Magyar Kommunista Párt III. kongresszusán elfogadott Szervezeti Szabályzat, 1946. Szeptember 28.- Október 1.

1.2. Szociáldemokrata Párt (SZDP):

- Szociáldemokrata Párt XXXIV. Kongresszusán elfogadott szervezeti szabályzat, 1945. Augusztus 18-20.
- Szociáldemokrata Párt XXXV. Kongresszusának határozata a Szervezeti Szabályzat módosításáról, 1947. Február 1-3.

1.3. Független Kisgazda és Polgári Párt (FKGP):

- Független Kisgazda Földmunkás és Polgári Párt Alkotmánya, 1946. Június
- Független Kisgazda, Földmunkás és Polgári Párt Alkotmánya, 1947. Szeptember

1.4. Nemzeti Parasztpárt (NPP):

- A Nemzeti Parasztpárt Ideiglenes Szervezeti Szabályzata, Szeged, 1944 December
- A Nemzeti Parasztpárt Szervezeti Szabályzata, 1946. Március 10-11.
- A Nemzeti Parasztpárt Szervezeti Szabályzata, Budapest, 1946. November 2-3.
- A Nemzeti Parasztpárt Szervezeti Szabályzata, Budapest, 1947. Május 4.

2. A koalíciós korszak és a rendszerváltozás között (1948-1989)

2.1. Magyar Dolgozók Pártja (MDP)

- A Magyar Dolgozók Pártja Szervezeti Szabályzata, 1948. június 12-14.

2.2. Magyar Szocialista Munkáspárt (MSZMP)

- A Magyar Szocialista Munkáspárt Szervezeti Szabályzata, 1957
- Az MSZMP Szervezeti Szabályzata, 1985

3. A mai magyar pártok szervezeti szabályzatai

Machos Csilla (2000) — A magyar parlamenti Pártok szervezeti felépítése (1990-1999), Budapest, Rejtjel Kiadó

Fricz Tamás (2001) – Pártrendszerek, Nyugat-Európa, Közép-Európa, Magyarország, Századvég Kiadó

Ilonszki Gabriella (1996) – A parlamenti képviselők jelölésének elméleti és párt szervezeti kérdései Magyarországon, in: Politikatudományi Szemle, 1, 43-65. o

3.1. Fiatal Demokraták Szövetsége – Magyar Polgári Szövetség (Szövetség) (FIDESZ)

– Fiatal Demokraták Szövetsége Alapszabálya, 1988. Október. 2.

– A Fidesz – Magyar Polgári Szövetség Alapszabálya, 2003. Május 17.

3.2. Magyar Demokrata Fórum (MDF)

– A Magyar Demokrata Fórum Ideiglenes Alapszabálya, Lakitelek, 1988. Szeptember.3.

– A Magyar Demokrata Fórum Alapszabálya, 2004

3.3. Magyar Szocialista Párt (MSZP)

– A Magyar Szocialista Párt alapszabálya, MSZP Kongresszusa, 1989. Október 8.

– A Magyar Szocialista Párt Alapszabálya, A Magyar Szocialista Párt jubileumi Kongresszusa, 1999. Október. 8.

3.4. Szabad Demokraták Szövetsége – A Magyar Liberális Párt (SZDSZ)

– Szabad Demokraták Szövetsége Alapszabálya, 1988. November 13.

– Szabad Demokraták Szövetsége – A Magyar Liberális Párt Alapszabálya, Szeged, 2005. Március 19.